

Colofon

is een uitgave van de
Historische Vereniging
'den Berchsen hoeck'
opgericht op 29 oktober 1992

Nummer 68
Oktober 2025
Oplage 400
ISSN: 2210-9935

Jeroen Bos	Voorzitter	06-15238991	voorzitter@den-berchsen-hoeck.nl
Jan-Jozef Beerens	Secretaris	06-20417925	secretaris@den-berchsen-hoeck.nl
Rob Remmerswaal	Penningmeester	06-46934408	penningmeester@den-berchsen-hoeck.nl
Pleun Huurman	Publiciteit	06-40129520	publiciteit@den-berchsen-hoeck.nl
Marieke Huurman	Bestuurslid	06-22550800	bestuurslid@den-berchsen-hoeck.nl

Paul de Wit en Pleun Huurman publiciteit@den-berchsen-hoeck.nl

Ton Buurman 010-5215647 redactie@den-berchsen-hoeck.nl

Adres van de vereniging Stekelvaren 8, 2661 PZ Bergschenhoek

Hennie Neeleman ledenadministratie@den-berchsen-hoeck.nl
010-5215714; Oelofsdreef 6, 2661 TG Bergschenhoek

Ko Eradus 010-5217422 webbeheer@den-berchsen-hoeck.nl

Website: www.den-berchsen-hoeck.nl
Malladres: info@den-berchsen-hoeck.nl
Facebook: Historische Vereniging 'den Berchsen hoeck'

Lidmaatschap van de vereniging bedraagt € 20.– per jaar.

Abonnement op *De Kruin* is hierbij inbegrepen. Losse nummers € 3,-.

Het laatst verschenen nummer is te verkrijgen bij
Primera Bergschenhoek.

Betalingen op Rabobank nummer NL77 RABO 01066 32 418.

nummer 68
oktober 2025

Voorwoord

Een in Memoriam voor voormalig voorzitter Jan in 't Veld, daar start deze Kruijn mee. De periode als voorzitter herinneren we ons allemaal. Bergschenhoek, zijn geboortedorp, betekende veel voor hem, terwijl hij er al heel lang niet meer woonde. In deze Kruijn een samenvatting van de lezing van Henk Wassink tijdens de ALV 2025, het jaar waarin 80 jaar vrijheid voor Nederland herdacht wordt. "Opdat wij niet vergeten" was de toepasselijke titel van zijn voordracht. Kees Vijverberg heeft de samenvatting verzorgd.

Ook van Kees is het verhaal over de zwembaden in Berkel en Bergschenhoek, uiteindelijk uitmondend in de nieuwe versie van de Windas.

Gerda Paul heeft weer een echte oud Bergschenhoekse familie in het zonnetje gezet.

Met hulp van Cees Huurman heeft ze het verleden van de familie Uitenbroek ontrafeld, waarna ze het verhaal van Andries Uitenbroek uit de doeken doet.

Pleun Huurman heeft in zijn rubriek "Bergschenhoekse met landelijke bekendheid" de vroegere politicus en oud-minister Bert de Vries is de schijnwerper gezet.

Herman Moes is gedoken in het geheim van de vlashandel in Bergschenhoek, waaraan café De Vlashandel de naam te danken heeft.

In deze Kruijn gegevens over de najaarsbijeenkomst en de mogelijkheid om zich op te geven.

Ik wens u veel lees- en kijkplezier.

Ton Buurman, redactie

Ontmoet de Historische Vereniging In Ontmoet!

Elke eerste woensdag van de maand zijn we van 14.00 tot 16.00 uur aanwezig in Ontmoet! in de Stander, Wilhelminastraat 1a, Bergschenhoek.

Kom eens gezellig langs!

Noteer in uw agenda:

Najaarsbijeenkomst: zaterdag 22 november 2025 in het clubhuis van LTC Triomf, Sporthoekpad 3, 2661 GV Bergschenhoek

Themadag: zaterdag 24 januari 2026 in Dienst- en Ontmoetingscentrum De Smitshoek, Smitshoek 18a, 2661 CK Bergschenhoek

Jaarvergadering 2026: dinsdag 21 april 2026 in de parochiezaal van de RK kerk, Smitshoek 120, 2661 CK Bergschenhoek

IN MEMORIAM

JAN IN 'T VELD

8-8-1951

17-5-2025

Jan in 't Veld is op 8 augustus 1951 aan de Hoeksekade te Bergschenhoek geboren. Op 17 mei 2025 in Nairobi (Kenia) onder verdrietige omstandigheden aan een hartstilstand overleden.

Jan vertrok begin jaren zeventig van de vorige eeuw uit Bergschenhoek voor zijn werk. De wereld werd zijn huis, zo woonde hij onder meer in New York, Singapore en Schotland. In meer dan 100 landen liet hij zijn voetstappen achter.

Nadat hij zich had gesetteld in het Brabantse land, kwam Bergschenhoek weer in beeld. Zoals Jan het zelf verwoordde met “oude liefde roest niet” wilde hij zich graag inzetten voor de Historische Vereniging en voor zijn geliefde geboorteplaats.

Op 26 september 2011 is Jan aangetreden als voorzitter ad interim en nam deze titel over van Cees Huurman. Hij vervulde deze functie na het vertrek van Dick den Bakker als voorzitter. Op 12 april 2012 is Jan tijdens de jaarvergadering in de bibliotheek Oostland (locatie Notaris Kruytstraat) officieel als voorzitter benoemd.

In de jaarvergadering van 16 april 2024 is hij afgetreden en opgevolgd door Jeroen Bos. Aanleiding voor de hernieuwde interesse voor z'n geboortedorp was indertijd de fusie van de drie gemeenten en de naamgeving voor die nieuwe gemeente. Jan was niet bepaald gecharmeerd van het voorstel om de naam Lansingerland aan te nemen. Hij gaf in eigen beheer de brochure “Voorbij de (Land)scheiding” uit, waarvan hij de opbrengst ten goede liet komen aan de vereniging. Overigens is deze uitgave nog steeds te koop.

In een kerkdienst op 19 juni jongstleden in de Paaskerk te Oss, waar Jan meelevend kerklid was, is op een respectvolle manier van Jan afscheid genomen. De dominee noemde Jan een bijzondere man die een veelbewogen leven achter de rug heeft met hoogte- en dieptepunten.

Als Historische Vereniging hebben we onder zijn voorzitterschap een mooie periode meegemaakt. Mede door zijn inbreng is de vereniging nog meer gegroeid naar een vereniging van 'verhalen en gezelligheid'.

We zullen zijn gulle lach en oprechte betrokkenheid voor onze vereniging zeker in gedachten houden.

Jan zijn laatste rustplaats is op de natuurbegraafplaats Maashorst te Schaijk.

We zijn in gedachten bij allen die hem lief waren. Moge hij ruste in vrede.

Pleun Huurman

Bestuursmededelingen

Najaarsbijeenkomst

Het bestuur van de HV 'den Berchsen hoeck' nodigt haar leden van harte uit om naar de Najaarsbijeenkomst te komen op zaterdag 22 november 2025.

Plaats: Clubhuis ltc Triomf, Sporthoekpad 3, 2661 GV Bergschenhoek.

Wat bieden wij naast een lekkere maaltijd? Een presentatie over de Taxibedrijven in Bergschenhoek en één over de verschillende Transportbedrijven van Van den Bogerd. En natuurlijk gezellig bijpraten onder het genot van een hapje en een drankje.

De kosten bedragen € 15,= per persoon. U kunt het bedrag vooraf overmaken naar onze penningmeester Rob Remmerswaal op rekeningnummer

NL77RABO0106632418 t.n.v. Historische Vereniging 'den Berchsen hoeck' of bij binnenkomst contant betalen. Graag voor 11 november aanmelden per mail: bestuurslid@den-berchsen-hoeck.nl of via het bijgevoegde formulier in te leveren bij Marieke Huurman, Emmastraat 51 te Bergschenhoek. LET WEL: VOL=VOL !!

Toewijzing van de opgave gebeurt op basis van volgorde van binnenkomst van de aanvraag.

Themadagen

Zaterdag 24 januari 2026 en zaterdag 27 juni 2026 presenteert onze vereniging zich in de Smitshoek. In januari zal daar onder andere de pilotfilm van Roelf van Til over de historie van Bergschenhoek te zien zijn. Het thema in juni zal de brandweer van Bergschenhoek zijn. Meer informatie volgt te zijner tijd.

Jaarvergadering

De ALV van onze vereniging zal in de parochiezaal van de St. Willibrordkerk plaats gaan vinden op 21 april 2026. Meer informatie over deze ALV volgt te zijner tijd.

Namens het bestuur

Jan-Jozef Beerens, secretaris

Verenigingsnieuws

Het archief

Sinds enige tijd is het beheer van de collectie en het archief overgegaan van Monique Baptist, die dit vele jaren tot grote tevredenheid heeft mogen doen, naar een tweetal personen.

Paul de Wit en Pleun Huurman zijn samen regelmatig in het archief op de zolder bij het bedrijf van Martin van de Bogerd aanwezig.

Zij hebben een paar vragen aan de leden:

- 1) We zoeken iemand die bedreven is in het scannen van foto's en dergelijke.
- 2) Dan zoeken we iemand die zich specifiek met alles omtrent buurtschap De Rotte wil bezig houden.
- 3) Het blijkt dat er in veel Bergschenhoekse gezinnen een Familieboek is gemaakt. Het zou fijn zijn als daar ook een exemplaar van in het archief mag komen.

Voor info over archief zaken, mail naar: publiciteit@den-berchsen-hoeck.nl.

Open monumentendag 2025

Het was zaterdag 13 september een zeer geslaagde Open Monumentendag voor Bergschenhoek. In samenwerking met het Parochiebestuur van de St. Willibrordkerk was er een gevarieerd programma samengesteld.

In de kerk was er naast een bezichtiging van het interieur een prachtig concert te horen van het St. Caecilia koor. Dit concert werd extra feestelijk opgeluisterd door een optreden van het Klarinetchoir van Muziekvereniging Helicon. Het ensemble en het koor zorgden voor een programma vol prachtige klanken, passend bij de historische omgeving. Het Klarinetchoir speelde klassieke muziek van onder anderen Grieg, Mozart en Händel. De flinke hoeveelheid toehoorders kon hiervan genieten.

Dat genieten kon ook in de Parochiezaal. Daar was het buffet geopend voor koffie of thee. Uiteraard geserveerd met een stukje heerlijke appeltaart of monchou.

Voor het eerst werd hier de film genaamd 'Tijdreis door Bergschenhoek' getoond.

Deze film gemaakt door ons lid en professioneel filmmaker Roelf van Til, genoot zeer veel belangstelling. Sommigen konden er geen genoeg van krijgen en keken hem een aantal keren opnieuw.

Een topper was eveneens de fotoshoot met de originele burgemeester-stoel samen met de originele burgemeester-ketting van Bergschenhoek. De stoel is in 1953 gemaakt door Meubelfabriek Bergschenhoek en gebruikt door onder meer de Burgemeesters Van Meetelen en Van Gent. Via allerlei omzwervingen is de stoel in het bezit gekomen van de historische vereniging.

Ons lid, de heer Andries Uitenbroek heeft hem schitterend gerestaureerd en de stoel mag nu gerust als dé pronkstuk van de vereniging genoemd worden.

Velen hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om zich als 'Burgemeester van Bergschenhoek' te laten vereeuwigen.

De gehele aankleding van deze historische Hoekse hoek oogstte veel lof bij de bezoekers.

De burgemeester-stoel van Bergschenhoek

De burgemeester-ketting; de letters zijn duidelijk te zien

Een prachtige opstelling was er van de maquettes van historische Hoekse gebouwen gemaakt door Antoon in 't Veen. Het gaf echt het gevoel volledig terug in de tijd te zijn. Oud en zelfs heel jong konden hun ogen en soms ook de handen er niet van af houden.

De Parochie was aanwezig met een stand waarbij allerhande zaken werd aangeboden. Van glas-in-lood tot mini-kerken en legpuzzels, het was allemaal voor een prikkie te koop.

Ondanks dat de weersvoorspelling wat regen aangaf, werd toch ook regelmatig de mooie Pastorietuin bewonderd. En ook voor de historische fietstocht was enige belangstelling.

Aan de overkant van de Leeuwenkuil in dat andere monument, het Polderhuis, was het heel druk met belangstellenden. Van 12.00 uur tot 15.30 uur waren er constant rondleidingen, waarbij het torentje erg geliefd was. Ton Buurman als oud bewoner kon weer verhalen uit het verleden vertellen en dat werd erg gewaardeerd.

Algemene Ledenvergadering 2025

De Algemene Ledenvergadering 2025 vond plaats op dinsdag 22 april in het Parochiehuis van de RK kerk in Smitshoek. Begonnen werd uiteraard met het officiële gedeelte.

Waarnemend voorzitter Jeroen Bos opende de vergadering met aan zijn zijde drie aanwezige bestuursleden en tegenover zich de weer in groten getale opgekomen leden.

Aftrap van de vergadering

Na de verantwoording over het afgelopen verenigingsjaar was er ook aandacht het komende verenigingsjaar, waarin Jeroen definitief de voorzittershamer hanteert.. Hierna verzorgde Henk Wassink een presentatie in het kader van 80 jaar bevrijding met de titel: Opdat wij niet vergeten.

De presentatie "Opdat wij niet vergeten"

Presentator Henk Wassink

en zijn toehoorders

Een lezing over de geschiedenis van protestbeelden tegen oorlog en dictatuur in de vorm van etsen en schilderijen, film, dans en muziek. Zie het verslag van Kees Vijverberg elders in de Kruin. Daarna zoals gebruikelijk de nabespreking en ontmoetingen.

De bekende nabespreking

Najaarsbijeenkomst 2025

De najaarsbijeenkomst wordt gehouden op zaterdag 22 november 2025 in het clubhuis van LTC Triomf. Het thema is voor de tweede keer: "Mobiliteit in het verleden en nu" in Bergschenhoek. De vorig jaar geplande presentatie over taxibedrijven in

Gerben en Bas van de Berg op zoek naar gegevens van de boerderijen "Van den Berg" en dat vooral met betrekking tot WO II.

Bergschenhoek kan nu wel doorgaan. Ook aandacht voor de transportbedrijven van de familie van den Bogerd door de jaren heen. Ook nu weer interessante verhalen.

En gewoontegetrouw is er het welbekende buffet van slagerij de Rooij.

Elders in deze Kruin de uitnodiging, programma en de wijze van aanmelden

Film Tijdreis door Bergschenhoek

Zaterdag 13 september tijdens de Open Monumentendag is er een korte film **"Tijdreis door Bergschenhoek"** vertoond. Een prachtige film van R. van Til uit Bergschenhoek, die je meeneemt door de geschiedenis van Bergschenhoek, gepresenteerd door onze voorzitter Jeroen Bos. Een film gemaakt met alle moderne technieken van deze tijd waardoor het verleden van ons dorp tot leven komt.

Deze film moet je gezien hebben.

Gebruik deze link: https://youtu.be/qedfb4qAoUI?si=Yr-rO4rdp_BUEj5k

Als je de Nieuwsbrief per mail ontvangt heb je ook de mail van Webbeheer ontvangen en hoef je de link alleen maar aan te klikken, maar dan moet wel je mailadres in het ledenbestand staan. Zie verderop NIEUWSBRIEF in kader.

Ontmoet de Historische Vereniging in Ontmoet!

De Historische Vereniging 'den Berchsen hoeck' is iedere eerste woensdag van de maand aanwezig in Ontmoet! in de Stander, Wilhelminastraat 1a. Bergschenhoek.

Tijdens dit spreekuur zijn enkele bestuursleden aanwezig van 14.00 tot 16.00 uur. Kom gewoon eens gezellig langs om eens bij te praten bij een bakje koffie of thee. Je komt is altijd welkom!

Verkooppunt publicaties van de Historische Vereniging

De publicaties van de Historische Vereniging 'den Berchsen hoeck' zijn te koop bij Primera, De Kruin 6, Bergschenhoek. Hier zijn de boeken te koop die onze vereniging ieder jubileumjaar heeft uitgegeven. Achtereenvolgend zijn dat de volgende titels: 'Over Hoeksenaren of Hoeksenaars gesproken'; 'Historische Wandelingen door Bergschenhoek en langs de Rotte'; 'Gedenckt uwen voorgangeren'; 'Het Grote Kruinboek'; 'Vertellingen over Bergschenhoek' en 'Straatnamengids van Bergschenhoek'. Ook de laatst verschenen uitgave van 'De Kruin' is hier verkrijgbaar. Zie voor de aankoop van alle andere uitgaven achter in deze Kruin onder de kop Lijst met uitgaven.

Ledenadministratie

De ledenadministratie wordt verzorgd door Hennie Neeleman, zoals in de colofon van deze Kruin is te lezen. De adresgegevens voor informatie en wijzigingen zijn: Mevrouw H. Neeleman, Oelofsdreef 6, 2661 TG Bergschenhoek. Tel. 010 5215714 en e-mail ledenadministratie@den-berchsen-hoeck.nl.

NIEUWSBRIEF

Uw e-mailadres in de ledenlijst

Regelmatig wil het bestuur jou op de hoogte houden van ontwikkelingen waarvan vanwege de actualiteit niet kan wachten tot de uitgave van de volgende 'De Kruin'. Dit gebeurt dan via een zogenaamde Nieuwsbrief. En daar hebben we je mailadres voor nodig.

Wil je dus op de hoogte blijven van alle actualiteiten betreffende onze vereniging geef dan je mailadres door aan Hennie Neeleman.

Foto's op de Website en op Facebook

Al geruime tijd staan er prachtige fotoseries op de site van Bergweg Noord, Bergweg Zuid, Dorp Zuid tot midden en de Rotte, maar ook van jaarvergaderingen en feesten. Door op de foto's te klikken komen ze in hoge resolutie te voorschijn.

Verder staan er veel foto's uit het verleden op Facebook onder de naam Oud Bergschenhoek van Erik Puik en op onze eigen Facebook pagina 'Historische Vereniging den Berchsen hoeck' worden er naast foto's ook veel oude documenten en krantenartikelen getoond.

Website

www.den-berchsen-hoeck.nl

Voor informatie, nieuws, foto's en links naar andere interessante websites raadpleeg onze eigen website. Neem eens een kijkje! Sinds enige tijd (vanaf nr. 63) is 'De Kruin' eveneens digitaal en in kleur te bekijken.

Via de website is bovendien de historische vereniging op Facebook te bereiken. Klik op het facebook icoon.

Opdat wij niet vergeten - Twee eeuwen protestbeelden tegen oorlog en dictatuur

door Henk Wassink (samenvatting gemaakt door Kees Vijverberg)

Op de Algemene Ledenvergadering van 22 april 2025 heb ik een cultuurhistorische lezing gehouden ter gelegenheid van de viering van 80 jaar bevrijding. Ik heb dat gedaan door een groot aantal protestbeelden te laten zien tegen oorlog en dictatuur in de vorm van beeldende kunst, film, muziek en dans. Ze lopen van Goya in het begin van de negentiende eeuw tot de graffitikunstenaar Banksy in onze tijd. Ik heb dat gedaan omdat ik vind, dat de roep om vrede en aandacht voor de slachtoffers nog steeds hoogst actueel zijn. In dit artikel bespreek ik een aantal van die beelden.

De derde mei van 1808 in Madrid van Goya

Het schilderij *De derde mei van 1808 in Madrid* toont de nachtelijke executie van Spaanse opstandelingen door Franse soldaten uit het leger van Napoleon. In november 1807 trok Napoleon Spanje binnen. De zes jaren daarna vochten Spaanse rebellen tegen de Franse bezetter. Op 3 mei 1808 executeerden Franse soldaten honderden verdachte rebellen. In de compositielijnen zien we hoe Goya de groepen op elkaar laat inwerken. Tegenover de hoofdpersoon staan acht soldaten op een rij, die

hun geweren gereedhouden en elk moment kunnen gaan schieten. Wij zien alleen hun achterkant, hun gezichten zien wij niet. Daardoor wordt dit schilderij tijdloos. De centrale figuur van het schilderij staat op het punt om geëxecuteerd te worden. Hij kijkt wanhopig en heeft zijn armen gespreid, waardoor hij doet denken aan Christus aan het kruis. Deze vergelijking wordt nog versterkt door het stigma = wondteken in zijn rechterhand. Om hem heen enkele figuren die ofwel al neergeschoten zijn, ofwel het volgende slachtoffer zullen zijn. Het werk krijgt door deze opeenvolging van gebeurtenissen een sterk verhalend karakter. Dit maakt de angst van de hoofdpersoon nog meer invoelbaar.

Meer dan een eeuw later, in 1914, bleek dat er nog niets geleerd was van de aanklacht van Goya. Al in 1909 had Marinetti in zijn Futuristisch Manifest *Laten we het maanlicht doven* gezegd: “Wij zullen ons toevertrouwen aan de handen van de razende naaister, die ons een mooi scharlaken uniform zal aanmeten, dat zal oplichten in de zon en daarna ons haar, dat geborsteld is door projectielen, zal oliën met vlammen”.

Vrijwilligers melden zich aan in Engeland voor de oorlog, 1914

In de meeste landen die betrokken werden bij de Eerste Wereldoorlog kon men gewoon niet wachten om te gaan vechten. Iedere burger wilde gewoon graag oorlog om ‘de zaak recht te zetten’. Veel vrijwilligers meldden zich aan bij het leger, zeker in Engeland. Dit land had namelijk maar een klein leger. Als je je als man niet aanmeldde voor het leger, dan werd je neerbuigend aangekeken. Marinetti, de woordvoerder van de Futuristen en vriend van Mussolini, verheerlijkte geweld, oorlog

en patriottisme als 'de hygiëne van de wereld'. Toen dan ook de Eerste Wereldoorlog uitbrak, gingen verschillende Futuristen meevechten aan het front. De dramatische afloop van WO I bracht een aantal landen diep in de problemen. Onder de jonge soldaten vielen meer dan 10 miljoen slachtoffers. Veel kunstenaars ontvluchtten de oorlog. Zwitserland bleef neutraal in deze oorlog en daarom werd Zürich een verzamelplaats voor jonge kunstenaars. Het was dan ook niet toevallig dat hier Dada ontstond. De naam Dada dook er in 1917 voor het eerst op. Een internationaal gezelschap van jonge kunstenaars keerde zich vol afschuw af van de slachthuizen van de wereld om zich tot de kunst te wenden. Maar niet alleen de bestaande orde, ook de geldende kunst en cultuur was in de ogen van Dada medeplichtig aan de waanzin van de oorlog.

Hoe kun je taal en woorden nog serieus nemen, als ze ook gebruikt worden om volk tegen volk op te jatten. De kunstenaarsgroep Dada keerde zich tegen de regels en wetten. Zij gooiden al het gangbare in stukken en van de scherven monteerden zij een andere, eigen wereld. Montage was voor hen een manier om de wereld op z'n kop te zetten. In de Ursonate van Kurt Schwitters hoor je kapotgeslagen taal, opnieuw gemonteerd op de manier van een muzieksonate. De betekenis van de woorden speelt daarin geen rol meer, enkel hun klanken. De 'wartaal' van Schwitters zal later Sjostakowitsj inspireren tot nieuw vormen van muziek.

Ook in andere kunstvormen werd commentaar geleverd op de Eerste Wereldoorlog. Bijvoorbeeld in het ballet *De groene tafel* van Kurt Jooss uit 1932.

Een onderhandelingsstafel is het belangrijkste decorstuk in dit ballet. Het dansstuk begint en eindigt met een pantomime door gemaskerde, uiterst beleefde diplomaten

aan een conferentietafel. Daar voeren zijn hun onderhandelingen, maar blijven zelf buiten schot. In de oorlog is de dood de enige echte overwinnaar. Op een subtiële, vaak ontroerende wijze wordt het lot van soldaten, een verzetsstrijder, een jong meisje, een oude vrouw en een oorlogsprofiteur geschilderd. Dramatisch hoogtepunt is de aangrijpende reidans, waarbij de dood als in een middeleeuwse dodendans triomfantelijk de stoet slachtoffers aanvoert. Dit ballet kan worden gezien als een van de uitmuntende voorbeelden van maatschappijkritiek in de dansgeschiedenis. In 1917 brak in Rusland de revolutie uit. In de jaren daarna werd het communisme er opgebouwd. In 1925 maakte Eisenstein zijn propagandafilm over de opstand die twintig jaar daarvoor uitbrak op het oorlogsschip de Potemkin. Maar tegelijkertijd zijn er ook meer kritische benaderingen van de Russische samenleving.

Opera De Neus van Dimitri Sjostakowitsj

In 1928 componeerde Sjostakowitsj met gevaar voor eigen vrijheid de opera *De neus*. Het verhaal, gebaseerd op een Russisch sprookje geschreven door Nikolaj Gogol, is surrealistisch en sarcastisch. Het centrale personage is majoor Kovaljov die, na een bezoek aan de kapper, merkt dat zijn neus eraf is. Die neus blijkt een eigen leven te gaan leiden met allerlei grappige consequenties tot gevolg. De hele opera lang zit Kovaljov zijn neus achterna. Hij doorkruist de hele stad en daarmee ook alle rangen en standen in de maatschappij. Ze komen voorbij als in een droom, maar voor Kovaljov is het eerder een nachtmerrie. De dieperliggende betekenis van het verhaal is de verholen kritiek op het communisme.

In tegenstelling tot de Dada-beweging ontstond in de Weimarrepubliek een beweging, die op de puinhopen van de Eerste Wereldoorlog iets heel nieuws wilde beginnen. In 1919 werd onder leiding van Walter Gropius een school voor architectuur en toegepaste vormgeving opgericht, het Bauhaus.

Het ideaal van Gropius was de samensmelting van kunst, ambacht en techniek. Door samenwerking zou er een nieuwe, meer menselijke samenleving ontstaan. In 1933 echter werd de school op bevel van de Nazi's gesloten.

Bauhaus, het exterieur, 1926

Zij vonden dat het een broeiest was van 'entartete Kunst'. In 1937 werd er een tentoonstelling georganiseerd met onttaarde kunst. Daar hing het werk dicht naast en boven elkaar, zodat het niet goed tot

zijn recht kwam. Op de muren waren kritische, beledigende teksten geschreven. En de ruimte was klein en hokkerig. Maar in dezelfde tijd werd er in het Huis der Duitse Kunst een tentoonstelling gehouden met 'goede kunst'. Hier een prachtig belichte ruimte, waar je de werken in alle rust kon bekijken.

Grosse Deutsche Kunstausstellung, 1937

In Spanje is ook in 1937 een burgeroorlog tussen aan de ene kant de republikeinse regering en aan de andere kant de Spaanse militairen onder leiding van Franco. Het Duitse leger streed mee met Franco. Om de Basken die aan de zijde van de Republikeinen streden op de knieën te krijgen werd de historische binnenstad van Guernica door de Duitse Luftwaffe genadeloos gebombardeerd. Hierdoor getroffen maakte Pablo Picasso zijn beroemde schilderij *Guernica*.

Guernica, Pablo Picasso, 1937

Dit schilderij werd eerst in langdurige bruikleen gegeven aan het Museum of Modern Art in New York, want Picasso wilde dat het doek pas zou terugkeren naar Spanje, als de democratie er was hersteld. In

1975 overleed Franco, waarna Spanje weer een democratie werd. In 1981 keerde de *Guernica* weer terug naar het geboorteland van de schilder.

Over de Tweede Wereldoorlog werden onder meer ook nog fragmenten getoond uit de film *The Great Dictator* van Charlie Chaplin. Dit was een oproep tot vrede, maar hoe indringend die ook was, ook na 1945 behoren beelden van oorlog en geweld nog steeds tot onze gebroken werkelijkheid. Zo fotografeerde de Vietnamese fotograaf Nick Ut in 1972 de gevolgen van een napalmbombardement tijdens de oorlog in zijn land.

*Kim Phuc in de
Vietnamoorlog, 1972*

Op 12 april 2024 was het meisje op de foto, Kim Phuc, in Nederland, onder meer om goodwill te vergaren voor haar kinderpulporganisatie The Kim Foundation. Tien dagen lang ging zij langs Nederlandse scholen en kerken om haar verhaal te vertellen. Het was zwaar, zei ze, want de beelden van de oorlogen in Syrië, Oekraïne en Gaza maakten dat de herinneringen terugkwamen aan de dag dat zij zelf moest rennen. De naweeën van de napalminslag zijn er nog altijd.

Het laatste plaatje dat ik hier wil laten zien, is van Banksy. Ook nu zijn er gelukkig nog kunstenaars die zich niet neerleggen bij de harde (oorlogs-)feiten, maar blijven protesteren tegen oorlogsgeweld. Wie de graffittikunstenaar is, blijft onbekend (Banksy is zijn pseudoniem), maar zijn werk wordt wereldwijd opgemerkt. In 2009 zei Banksy: "Er is veel lef voor nodig om in een westerse democratie op te durven staan en zaken op te eisen waar niemand in gelooft: vrede, rechtvaardigheid en vrijheid". Toch zullen we dat moeten blijven doen, opdat wij niet vergeten.

Muur in Bethlehem van Banksy, 2017

Andries Uitenbroek, een vakman uit een Koopmansgeslacht

door Gerda Paul-van den Berg

Op een zonnige zomerochtend stapte ik de winkel bij de familie Uitenbroek binnen. Ook al werkt Andries Uitenbroek officieel al jaren niet meer, hij is nog iedere dag aan zijn bureau op het kantoor achter de winkel te vinden. Het kantoor zag er vrolijk versierd uit daar Andries en Jopie in de desbetreffende week hun 60^e trouwdag vierden. Ik viel dus met mijn neus in de boter. Omdat ik de zaak van de familie Uitenbroek tot dusver alleen bezocht voor een eventuele aanschaf in mijn woning, ben ik eerst op zoek gegaan naar wat achtergrondinformatie. Daar Cees Huurman in mijn ogen een soort “dorpsgenealoog” is, heb ik de hulp van Cees gezocht en gevonden.

Waar kwam de familie Uitenbroek vandaan?

De overgrootvader van Andries Uitenbroek was Cornelis Uitenbroek (1840-1884) en die is al op jonge leeftijd overleden. Immers allerlei ziektes waren toen volledig onbekend, zodat veel mensen op jonge leeftijd stierven. Er was destijds geen weduwepensioen, geen wezenpensioen, geen bijstand en zeker geen toeslagen. De overgrootmoeder van Andries bleef achter met 3 kinderen waaronder haar 17-jarige zoon Kees en kon kiezen: Hulp aanvaarden van kerk of proberen op de een of andere manier zelf in hun onderhoud te voorzien. Ze is toen met haar zoon Kees (Cornelis 1867-1944) in de Bloklandstraat te Hillegersberg, omstreeks die tijd nog een zelfstandige gemeente, een manufacturenwinkel begonnen. In de 19^e eeuw waren er praktisch geen winkels waar men confectiekleding kon kopen. De mensen maakten niet alleen zelf hun kleding maar ook gordijnen, keukenen beddengoed, hetgeen dan ook nog eens jaren meeging.

Zoon Kees nam na zijn huwelijk met Alida Boet (1869-1953) een “Water en Vuur” zaak over. In deze winkels kon men onder meer gloeiende kolen kopen om de kachel thuis mee aan te maken of om een stoof te vullen. Ook kon je er heet water krijgen voor de was, wasmachines waren er nog niet. Maar ook heet water waarmee je de wasteil kon vullen, zodat de hele familie lekker in bad kon. In veel woonwijken beschikten de huizen immers niet over (warm)water en de kachel brandde ook niet iedere dag. Ook werden er in dergelijke winkeltjes de dagelijks noodzakelijke producten verkocht, zoals erwten, bonen, meel, suiker en koffie. Natuurlijk niet verpakt zoals nu, maar de levensmiddelen lagen los in houten schappen en werden dan in papieren zakjes geschept.

Helaas was het jonge paar erg goedgelovig en het was hen ontgaan dat de schappen gevuld waren met papier en daarover heen een laagje erwten, bonen e.d. De verkoper van het “Water en Vuur” winkeltje had handig gebruik gemaakt van de onschuld van het jonge stel. Zo was Kees alles kwijt, geld om een nieuwe voorraad aan te schaffen was er niet meer.

Een winkeltje in Bergschenhoek

Hulp kwam uit Bergschenhoek, de oom van Alida, ome Jan Klapwijk haalde zijn nichtje met man en muis op. Ome Jan Klapwijk was de plaatselijke kroegbaas van café de Koophandel en had enkele pandjes in zijn bezit die hij verhuurde.

Café de Koophandel van Jan Klapwijk

Zo mochten Kees en Alida het huis op de hoek in de Dorpsstraat in Bergschenhoek, waar later de smederij van Teeuw was, weer een winkeltje beginnen.

*Smederij,
was
voorheen
woonhuis
waar Kees
en Alida
mochten
wonen*

Na zijn overlijden werd zijn bezit verkocht en moest het gezin weer verhuizen en zo huurden ze het voorhuis van metselaar Kerklaan. (Later werd het huis door Puik betrokken.)

Huis van metselaar Kerklaan

Kees Uitenbroek trok er met de hondenkar dagelijks op uit om de waren bij de klanten af te leveren. Alida en de oudste dochter bemanden de winkel. Kees liep dagelijks vele kilometers met de hondenkar en bezocht ook de afgelegen molens, die vaak door (verre) familieleden werden bewoond. Niet alle gevraagde artikelen had hij bij zich. Een hondenkar is immers beperkt in laadvermogen.

Als hij het gevraagde artikel niet had dan zei hij: Hekniet (heb ik niet) waardoor dat ook zijn bijnaam werd. Lekker makkelijk want de meeste mensen hadden in die tijd een bijnaam, doordat er dikwijls vernoemd werd en er veel dezelfde namen in een familie voorkwamen.

Zo was men 6 dagen per week werkzaam in de winkel en zolang het licht was, werden de klanten bezocht. De concurrentie was gruwelijk want klandizie was beperkt en veel mensen trachtten op dezelfde manier het hoofd boven water te houden.

Voorbeeld van een hondenkar

Door den Edel-Achtbaren Heer
Rechter-Commissaris in het faillie-
sament van C. UITENBROEK, koop-
man, wonende te Bergschenhoek is
bepaald:

1°. dat de termijn binnen welken de
schuldvorderingen bij ondergeteekende
moeten zijn ingediend, zal eindigen
den 15en Januari 1921.

2°. dat de verificatievergadering zal
gehouden worden op Donderdag den
15en Februari 1921 des namiddags te
kwart na twaalf uur in het Gerechts-
gebouw te Rotterdam. 94177.18

De Curator:
Mr. E. J. J. VAN DER HEIJDEN.
Rotterdam, 21 December 1920.

Faillietverklaring van C. Uitenbroek

Zoals velen in die jaren, is Kees diverse malen failliet verklaard, maar ze gaven niet op.

Zo kon het gebeuren dat de vaste lasten en leveranciers betaald dienden te worden maar er totaal geen financiële middelen voorhanden waren. Een faillissement volgde en de kinderen zochten uit waar de inkomsten waren gebleven. Al gauw kwamen ze tot de conclusie dat de meeste klanten op de pof hadden gekocht, want ook de klanten hadden niet veel te verteren..... maar wel honger. Moeder Uitenbroek had niet kunnen weigeren voedsel mee te geven als ze zag dat men honger had en even niet kon betalen. De klanten werden benaderd en al gauw hadden de kinderen alle uitstaande posten geïnd en konden de schulden alsnog betaald worden. Zodoende mocht de zaak opnieuw gestart worden.

In feite was de daaropvolgende zaak ongeveer hetzelfde, alleen nu verkocht men veevoer en hield Kees in de Rozenboom een eiermijning. In de oorlog was er helaas niets meer om handel mee te drijven en zo kwam er een einde aan deze handel. De familie is op een gegeven moment naar de Hoeksekade verhuisd. (Het deel dat nu Julianalaan heet.)

Hoe komen we bij Andries Uitenbroek?

Bonifacius Uitenbroek (1906-1975), die voor het gemak maar Boon werd genoemd, was op een na het jongste kind van eerder vermelde Cornelis (Kees) en Alida Boet.

Bonifacius Uitenbroek

Elisabeth Fleissner

Boon was getrouwd met Elisabeth Fleissner. Elisabeth ((1910-1975) was afkomstig uit Sudeten Duitsland, het latere Tsjechië. Lies kwam samen met haar zusje uit Sudeten Duitsland naar een zomerkamp in Nederland om wat aan te sterken. Zo ontmoetten Boon en Lies elkaar en trouwden in 1935.

Lies was door Duitsland gekomen en had een groeiend leger gezien evenals een groeiend nationalisme in Duitsland. Ze waarschuwde mensen voor de legermacht die Duitsland opzette, maar niet iedereen hechtte waarde aan haar woorden. Na hun huwelijk gingen ze wonen aan de Hoeksekade en het gezin kreeg 4 kinderen, allemaal zonen. Na Cor werd Andries geboren en later volgden Jan en Heinz.

Trouwfoto Bonifacius en Elisabeth

Vader Boon had de handelsgeest van zijn vader geërfd maar door de crisis in de jaren 30 bracht het helaas onvoldoende op om van te leven. Dus werkte Boon een paar dagen per week bij een tuinder, op vrijdag bezocht hij zijn klanten, noteerde de boodschappen en bezorgde de boodschappen op zaterdag. Hij leverde zijn bestellingen af door Bergschenhoek richting Hillegersberg, langs de Molenlaan en dan de hele Rottekade af. Later ontmoette Andries klanten aan de Rotte, die nog wisten dat zijn vader met de bakfiets aan de deur kwam.

De kinderjaren van Andries

Andries heeft fijne herinneringen aan zijn jeugd. Wel herinnert hij zich de sneeuw en kou tijdens de winters en het gebrek aan brandstof voor de kachel. Zijn moeder was thuis en zijn vader was meestal werken of met de bakfiets onderweg om de producten bij de klanten te brengen. Maar aan vriendjes en vriendinnen was geen gebrek want de Hoeksekade was zeer kinderrijk.

Andries heeft ook nog herinneringen aan de oorlogsjaren. Tegenover hun woning aan de Hoeksekade lag toen nog een onbewoond terrein, dat te bereiken was doordat er een plank over de sloot was neergelegd. Op dat terrein vond in het laatste oorlogsjaar een voedseldropping plaats waar alle omwonenden op af stormden. Ook de kleine Andries waagde het om via de plank het terrein te bereiken. Helaas de plank was smal en hij stapte ernaast. Als troost ontving hij een voor hem onbekende lekkernij, nooit meer heeft hij chocolade gegeten die zo lekker smaakte als die reep van toen.

Naast de zeer koude en sneeuwrijke winters herinnert Andries zich ook, dat hij met zijn moeder en broertjes op weg was naar het dorp en ze de Leeuwenakkerweg (de huidige N209) over moesten steken en er een paard met wagen aankwam.

*Kruispunt Hoeksekade /
Leeuwenakkerweg*

Op hetzelfde moment vloog er een klein vliegtuigje over dat direct begon te schieten. Zowel het paard als de koetsier werden geraakt en vielen bloedend neer. Moeder Uitenbroek is zo snel mogelijk met haar jongens terug naar huis gelopen, maar het gebeuren heeft een diepe indruk achtergelaten.

Van jongen tot man

Na de lagere school moest er een beroepskeuze gemaakt worden. Je vervolgopleiding hing over het algemeen af van wat je ouders voor ogen hadden of van het beroep dat je uit wilde gaan oefenen. Een neef van Andries kon gepassioneerd vertellen over zijn werk als stoffeerder en Andries vermoedde dat dergelijk werk hem ook wel zou bevallen. En zo ging hij naar de Ambachtsschool aan de Tamboerstraat in Rotterdam om het vak te leren. Na 2 jaar was de opleiding afgerond maar Andries bedacht, dat hij nog veel meer kon leren betreffende alle disciplines van het vak, en schreef zich in voor een zware avondopleiding. Hij ging werken bij Van der Linde in Bleiswijk, werkte daar 5 dagen per week en ging 4 avonden per week naar de avondschool om alle finesses van het vak te leren. Op woensdagavond was hij vrij, maar deze avond werd helemaal in beslag genomen door het huiswerk voor de schoolavonden. De opleiding zou in het geheel 6 jaar gaan duren, echter een paar maanden voor het beëindigen van de opleiding werd hij opgeroepen voor de militaire dienstplicht. Zijn werkgever schreef een brief en zo kreeg hij alsnog een paar maanden uitstel om zijn opleiding af te ronden. Na 8 jaar vakscholing was Andries Uitenbroek een allround stoffeerder met 6 jaar praktijkervaring.

Intussen had Andries een aardig meisje ontmoet dat bij dokter Hoedemaker in de apotheek werkte en dat hij regelmatig tegenkwam. Jopie Veenman woonde in Bleiswijk en fietste regelmatig naar Bergschenhoek. Andries woonde in Bergschenhoek en fietste naar zijn werk in Bleiswijk. Op zaterdag fietsten ze samen, aten een ijsje en bespraken van alles.

Militaire dienstitijd

Achteraf kijkt Andries met veel plezier terug op zijn tijd als soldaat, maar tijdens de dienstplicht vond hij het maar zo, zo. En dan werd ook de dienst periode nog eens met 6 maanden verlengd, dit was het gevolg van de spanningen en dreiging tijdens de koude oorlog. Er was hommeles over de weg die Berlijn met West-Duitsland verbond. Deze verbindingsweg werd afgesloten en zo konden de West- Duitsers niet in Berlijn komen, maar er ook niet uit. Pas na tussenkomst van President Kennedy is de weg heropend en zwaaide Andries alsnog af.

Toch glinsteren de ogen van Andries als hij over de keukenwagen vertelt, die hij bestuurde. Hij klaagde regelmatig over de slechte remmen, er werd geen actie ondernomen maar hij kreeg het advies voorzichtig te rijden. Andries weigerde de verklaring te ondertekenen dat de auto in goede staat verkeerde.

Dit ging goed totdat hij in colonne moest rijden en het daar mis ging. Daarna werd het euvel aan de remvoeringen direct verholpen. Andries bestuurde de keukenwagen en reed mee in de colonne die jaarlijks met 500 dienstplichtige soldaten naar La Courtine in Frankrijk trok, waar men met andere Europese landen oefende.

La Courtine

Daar werd Andries geselecteerd als chauffeur om met een paar officieren de omgeving te verkennen. Met ca. 10 man toerden ze 3 weken door Zuid-Frankrijk, sloegen hier en daar hun tenten op en camouflerden hun bivak met camouflagenetten. Een onvergetelijke indruk maakte het dorp Oradour-sur-Glane, een indrukwekkend monument uit de 2^e wereldoorlog. Op 10 juni 1944 is dit dorp vrijwel geheel uitgemoord en

verwoest door de Duitsers. Als waarschuwing is het dorp zo gelaten als de Duitsers het hebben achtergelaten. Zelfs de auto van de dorpsarts staat nog op het plein. Andries heeft later dit museum dorp nog verscheidene keren met zijn familie bezocht en het blijft indrukwekkend. De maanden dat Andries zijn dienstplicht in het buitenland doorbracht, was een beproeving voor de opgebloeide liefde tussen hem en Jopie. Want hij kreeg nooit antwoord op zijn brieven en dat voelde echt niet fijn. Echter bij het ontslag uit het leger lag er een enorme stapel brieven op hem te wachten.....ze waren door de legerleiding nooit naar hem doorgestuurd!

Van wonen in Bleiswijk tot elgen bedrijf in Bergschenhoek

Nadat de brieven boven water waren en Jopie en Andries elkaar erg gemist hadden, wilden ze graag samen verder. Op 26 juni 1965 vond het huwelijk plaats en trokken ze in hun huis in de Jacob van Wassenaerstraat te Bleiswijk. Daar kwam Jopie immers vandaan. Andries pakte zijn baan bij Van der Linde weer op. Na de geboorte van dochter Marjolein en later zoon Ben vernam Andries dat Bas Metselaar zijn 4=6 zaak voort wilde zetten in de nieuw te bouwen panden aan de Dorpsstraat. Zo doende kwam de kruidenierszaak van de familie Metselaar te koop.

Op deze en op de volgende drie afbeeldingen zie je de winkel van Metselaar door de tijd heen met het pakhuis van de familie Mostert.

Zo trokken Andries, Jopie en hun kinderen in 1969 weer naar Bergschenhoek en woonden achter de winkel. De paardenstal, die achter het pand gelegen was, werd verbouwd tot atelier/werkplaats waar Andries zijn werkzaamheden uit kon voeren. Toen was het alleen wachten op de klanten en die kwamen er! Eerst werkte Andries ook nog voor Van der Linde maar naarmate het aantal klanten toenam, namen de werkzaamheden voor Van der Linde af. Jopie laveerde zo goed mogelijk tussen winkel, telefoon, kinderen en huishoudelijke karweitjes. Met een diepe zucht verklaart ze dat ze heel dankbaar was dat de kinderen zich gelukkig heel makkelijk aanpasten.

Groei van het bedrijf

Vakmanschap en betrouwbaarheid van Andries Uitenbroek was de beste mond op mondreclame die men kon bedenken zodat het aantal klanten maandelijks toenam. Al eerder had Andries geprobeerd het door hem gehuurde pakhuis van de familie Mostert te kopen maar dat was niet mogelijk omdat Klaas Mostert daar zijn auto parkeerde. Na het overlijden van Klaas kon alsnog deze ruimte gekocht worden, daarna vond er een behoorlijke aanbouw met verbouwing plaats. De klantenkring werd groter en er kwam een aantal medewerkers bij voor de werkzaamheden bij de klanten. Er kwam ook hulp in de winkel en Nel Meindert- Mostert nam het naaien van de gordijnen voor haar rekening. Ook werd de winkel flink verbouwd, de woonruimte bij de winkel getrokken en er werd woonruimte boven de winkel gemaakt. In de loop der jaren hebben nog vele verbouwingen plaatsgevonden.

De zaak groeide en Andries kreeg vraag naar meer zaken dan alleen stoffering. Hij leverde bedden, meubilair en zonwering enfin de stoffering was veranderd in een complete woninginrichting. Door de uitbreiding van Bergschenhoek en het vakmanschap van Andries groeide zijn zaak enorm.

Verbouwde winkel

Hoe het verder ging

Nadat zoon Ben zijn intrede bij de onderneming deed konden Jopie en Andries wat meer tijd voor henzelf nemen.....althoewel.....het werk is heel moeilijk los te laten. Maar er werd een fijne caravan aangeschaft waarmee ze onder meer naar Frankrijk reisden. Zo waren ze ook op 17 juni 2010 in de Zuid-Franse provincie Var waar door enorme overstromingen 7 campings werden verwoest en 25 mensen het leven lieten. Doordat Jopie 's nachts het toilet bezocht merkte ze op dat er overal water stond, zo zijn beiden snel hogerop gevlucht, over een muur geklommen en hebben bij een Van der Valk hotel onderdak gevonden. Buiten de kleding die ze aanhadden bezaten ze niets. Geen papieren, medicijnen, geld, nee totaal niets. Pas nadat het water zakte mochten ze hun bezittingen ophalen. Echter alles was doorweekt of vernietigd. De caravan was verwoest en de auto stond vol water. Ze waren enorm opgelucht dat ze ongedeerd waren en na een gevecht met de verzekering is de auto naar Bergschenhoek gebracht en zijn de spullen vervangen. Deze vakantie was er een om nooit te vergeten, gelukkig zijn er hierna nog vele reizen gemaakt met wel mooie herinneringen.

Hoe is het nu?

Jopie en Andries wonen in een gezellige vrijstaande woning in de buurt van de winkel. Zoon Ben met zijn vrouw Enne en hun 3 zonen wonen nu in de woning boven de winkel. Andries heeft zich teruggetrokken uit het bedrijf en zoon Ben zet samen met zijn vrouw Enne het bedrijf voort.

Uiteindelijk Woninginrichting Uitenbroek

Andries en Jopie zijn nog wel dagelijks op het kantoor achter de winkel te vinden. Daar gebeurt het immers allemaal. Ze maakten tot voor kort nog gezellige reisjes. Momenteel gaat het lopen wat minder, daarom genieten ze des te meer van hun 5 kleinkinderen en 3 achterkleinkinderen, die bijna allemaal in Lansingerland wonen. Heel recent heeft Andries de burgemeester-stoel van Bergschenhoek in prachtige staat teruggebracht. Op monumentendag nam hij plaats in de stoel.

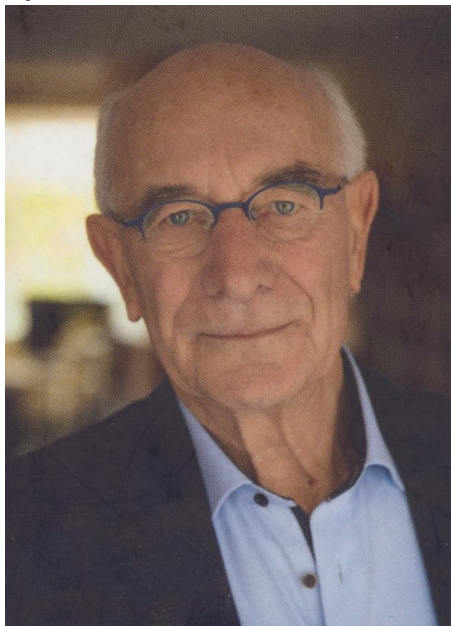
Andries in de burgemeester-stoel

Bert de Vries; een pragmatische politicus

door Pleun Huurman

Deze voormalige inwoner van Bergschenhoek stond bekend als antirevolutionair in hart en nieren en toch zorgde hij onbedoeld voor een omwenteling binnen het CDA! En wat dit specifiek met Bergschenhoek te maken heeft komt in onderstaand verhaal naar voren.

Bert de Vries is geboren in Groningen. Dat was op 29 maart 1938 als Berend de Vries. Hij komt uit een Nederlands Gereformeerd gezin. Zijn oudere broer Ko is enkele jaren

fractievoorzitter geweest van de GPV-fractie in de gemeenteraad van Groningen. Zijn vader had een detectivebureau. Als scholier werd Bert regelmatig ingezet om te assisteren bij het observatiewerk, bijvoorbeeld voor het vergaren van bewijzen van overspel. Na de Mulo werd hij ambtenaar bij de Belastingdienst. In de avonduren volgde hij de opleiding aan de HBS. In 1956 en 1957 was De Vries als werkstudent op het Provinciehuis aan het Martinikerkhof werkzaam. In de jaren daarna kon hij dankzij royale studiebeurzen als dagstudent verder. In 1959 en 1960 moest hij in militaire dienst, daar bracht hij het tot tweede luitenant.

Na zijn dienstdtijd vervolgde hij zijn studie en slaagde in 1964 cum laude voor zijn doctoraal examen. In 1961 trad Bert in het huwelijk met Joke van der Helm. Na

zijn studie kwam hij in 1964 terecht bij Philips in Eindhoven, waar hij op de financiële afdeling werkte. Omdat de afstand vanuit Groningen wat problematisch was verhuisde hij met zijn echtgenote Joke naar Geldrop. In 1968 volgde een aanstelling als wetenschappelijk hoofdmedewerker bij de Erasmus Universiteit te Rotterdam en verhuisde het gezin De Vries in datzelfde jaar naar Capelle aan de IJssel. De functie aan de afdeling Sociale Faculteit bekleedde De Vries tot 1978. Ondertussen studeerde Bert aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en promoveerde in 1975 met het proefschrift getiteld 'Loonquote en loonstructuur'. Deze studie in de economische wetenschappen heeft ongetwijfeld zijn al aanwezige kennis en interesse over inkomensverdeling sterk verdiept.

Nadat van 1973 tot en met 1978 een huis in Krimpen aan de IJssel was betrokken, kwam Bergschenhoek in beeld. Op zoek naar een ruimere woning kwam het huis aan

de Van Vredenburglaan 21 in beeld, zoals De Vries zelf zei 'een leuk huis'. Dat plekje werd dan ook de start van een "Hoekse" periode van 22 jaar en een bewogen 'Haagse' periode van 16 jaren.

*Het huis aan de van
Vredenburglaan in
2025*

Op 21 november 1978 kwam hij namelijk tussentijds in de Tweede Kamer als opvolger van Jaap Boersma in de week voor het aftreden van Willem Aantjes. (Dus niet als opvolger van drs. Bouke Beumer die namens het CDA in het Europees Parlement werd gekozen). In die tijd zag hij de Provincie Groningen als 'mijn district'. Hij bracht er bijna wekelijks een werkbezoek. In de Tweede Kamer deed hij het noorden van het land en specialiseerde zich in sociaal-economische vraagstukken. Namens het CDA behandelde De Vries onder meer het Integraal Structuur Plan Noorden des Lands, de OKTO-affaire en de problematiek ronde de Avebe-fabrieken. Tevens was hij voorzitter van de Commissie Ambtenarenzaken en ondervoorzitter van de fractiecommissie financiën.

In 1982, wordt Bert de Vries -niet in de laatste plaats tot zijn eigen verrassing- verkozen tot fractievoorzitter van het CDA.

Ruud Lubbers begint als Minister president aan zijn eerste kabinet en zag in Bert de Vries als opvolger van hemzelf de ideale persoon. Bij zijn eerste publieke optreden als premier stak hij De Vries nog een hart onder de riem. "Ik wist dat er kwaliteit genoeg in de CDA-fractie aanwezig is. Het is goed dat anderen die kwaliteit bezitten eens uit de schaduw van anderen kunnen treden", aldus Lubbers.

De Vries zei zelf vlak na zijn verkiezing dat hij niet de "meest plezierige" functie heeft gekregen. Hij zal moeten pogen de fractie op één lijn te krijgen en te houden. Een aantal zogenaamde 'dissidenten' in de fractie waren het soms openlijk niet eens met het gevoerde beleid van het CDA. De moeilijkheid voor Bert de Vries was dat deze personen vrijwel allemaal afkomstig waren van de voormalige ARP, waar ook De Vries vandaan komt.

Het lukte hem om aan het verschijnsel 'dissident' in de CDA-ploeg een einde te maken. En op gezette tijden weerstond hij ook met grote onverzettelikhed Lubbers, maar wist hem ook vaak heel loyaal 'uit de wind' te houden.

Drie personen die lange tijd het politieke beeld van Nederland bepaalden: v.l.n.r. Wim Kok, Ruud Lubbers en Bert de Vries

Terug naar Bergschenhoek. Het gezin De Vries was ondertussen uitgebreid met drie kinderen. Erica, Douwe en Rob. Bert de Vries was sportief ingesteld en daartoe leende de omgeving zich uitermate. Met de kinderen surfen op de Rottemeren en met echtgenote Joke iedere dinsdagavond badmintonnen bij PIP (Pluimpje is Pleite) in Berkel en Rodenrijs. Dit was iedere dinsdagavond van 21.00 tot 22.30 uur. Ondanks alle drukte heeft hij dit zijn hele politieke periode volgehouden. Later heeft De Vries ook nog skiën geleerd op de van afvalberg omgetoverde kunstbaan. Bovendien gingen Bert en Joke, op zaterdagmiddag klokslag 5 uur, tennissen bij LTC Triomf. In de jaren dat Bert minister was, werkte Joke als maatschappelijk werkster bij Vluchtelingenwerk Rijnmond.

Van 18 mei tot en met 30 mei 1984 komt Bergschenhoek dankzij deze bekende inwoner in de landelijke pers terecht. Landelijk was er al geruime tijd een discussie over het plaatsen van zogenaamde kruisraketten. Deze zouden als afschrikking moeten dienen tegen de constante dreiging vanuit de Sovjet-Unie. Het 'Komitee Kruisraketten Nee' had al een grote demonstratie georganiseerd in De Haag waar zo'n 500.000 mensen aan mee deden.

De actie in Bergschenhoek was georganiseerd door de Stichting Initiatieven Onverzettelijke Geweldloosheid (SIOG). Het was een groep mensen

die een sta-actie voor de woning van de familie De Vries aan de Vredenburglaan hielden. Ongeveer vijftig mensen hebben hieraan deelgenomen. Dag en nacht werd er gepost, in ploegjes van drie, vier personen. Deze leden van genoemde stichting, waaronder dominee Hans Visser (predikant van de Pauluskerk in Rotterdam) maakten met borden duidelijk dat ze tegen plaatsing van kruisraketten zijn. "Gewapend" met deze borden en een koffiekkan, stonden ze daar, onverzettelijk gewelddoos te wezen. Doel was om de CDA-fractieleider warm te krijgen tegen plaatsing van kruisraketten te zijn en een pleidooi te houden voor de invoering van een referendum over het kernwapenvraagstuk. Nee, mevrouw De Vries heeft ze nooit op de koffie gevraagd maar het contact was niettemin prettig. Met Bert de Vries trouwens ook, die wilde 's avonds tijdens het uitlaten van de hond nog wel eens een babbeltje met ze maken. De Vries hierover: "De actievoerders gedroegen zich heel correct tegenover mij en mijn gezinsleden. De overlast viel dus erg mee. Ik vond het wel eens lastig dat ze probeerden lang met mij in discussie te gaan als ik het huis uit kwam. Daarom vertrok ik geregeld ongemerkt via de achtertuin en de tuinen van enkele burens naar een auto die verderop aan de Van Vredenburglaan op mij wachtte".

Leden van de stichting SIOG bij de woning van Bert de Vries maken duidelijk dat ze tegen plaatsing van kruisraketten zijn. Links staat (zonder bord) Hans Berghout.

De omwonenden zouden nog wel eens geïrriteerd zijn geweest over de voortdurende aanwezigheid van de betogers in hun straat. Sommige raakten heel emotioneel en riepen dat ze maar in Rusland moesten gaan demonstreren. Anderen kwamen langs met eten en warme dranken. Een bekende kreet in die tijd was 'Liever een Rus in de keuken dan een raket in de tuin'!

Kabinet Lubbers III op het bordes met Bert de Vries op de achterste rij, 2^e van rechts

Het kabinet Lubbers III startte in november 1989, waarin het CDA samen ging met de PvdA van Wim Kok. Een grote verrassing daarbij was dat Bert de Vries gepresenteerd werd als Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Onze plaatsgenoot had vanuit zijn expertise liever minister van financiën geworden, maar die kaapte Kok tijdens de formatie net voor z'n neus weg. Na een koude start heeft De Vries zich echter vereenzelvigd met zijn functie. In 1990 riep FNV-voorzitter Stekelenburg nog dat er "een schim op Sociale Zaken zat". De FNV-voorzitter zou dat later niet meer herhalen. "De Vries is dominantier geworden", constateert hij. "Hij heeft een opvatting en een stijl waar je nauwelijks omheen kunt". Het typeerde De Vries: hij deed zijn mond pas open als hij de dossiers kende.

Op 13 november 1991 werd een bomaanslag gepleegd op het huis van staatssecretaris van Justitie Aad Kosto in Grootschermer. Het huis werd grotendeels verwoest, staatssecretaris Aad Kosto was op het moment van de aanslag zelf niet aanwezig. Deze aanslag toegeschreven aan actiegroep Revolutionaire Anti-Racistische Actie (RaRa) richtte zich tegen het asielbeleid van de staatssecretaris. In 1993 gevolgd door een aanslag op het departement van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daarna heeft de politie verscherpte veiligheidsmaatregelen genomen bij alle departementen. De woonhuizen van premier Lubbers (Rotterdam-Kralingen) en minister De Vries werden extra gecontroleerd. Paul de Wit die later met zijn gezin tegenover de woning van De Vries kwam te wonen, weet zich te herinneren dat een camera nog geruime tijd daar aan de gevel hing.

In Bergschenhoek was hij uiteraard een bekend persoon. Zodoende werd hij in maart 1992 uitgenodigd de officiële opening te verrichten van het onderkomen van de sociëteit JOR (Jongeren Ontmoetings Ruimte). Deze ruimte, een lokaal van de voormalige Pius X school aan de Smitshoek, was door jongeren -voor het merendeel lid van de Hervormde gemeente Bergschenhoek- zelf aangepakt en geschikt gemaakt.

“We wilden graag een bekende Nederlander uitnodigen om onze ruimte te openen”, zei de voorzitter Jan Willem Veenman. En daarbij dachten wij natuurlijk meteen aan minister De Vries; hij is niet alleen bekend, maar bovendien nog woonachtig in Bergschenhoek ook!”

De officiële opening van het JOR, met Jan Willem Veenman aan het touwtje. Rechts vangen we nog een glimp op van de Heraut-fotografe Trees Borkus en in de deuropening Jan Vogelaar

Bert de Vries schudt Jan Willem Veenman de hand en krijgt als dank een mooie bos bloemen

Veel bekende gezichten bij de opening van JOR. Links zien we wethouder De Bakker, Burgemeester Heijdra, Bert en Joke de Vries.

Dan komt hét moment waarover heel veel is gesproken binnen de politiek. Een gebeurtenis waarover ontzettend veel is gepubliceerd en zo bekend is geworden dat de uitdrukking 'Bami-akkoord' zelfs een alom bekend begrip is geworden. Het speciale moment speelde zich af ten huize van minister De Vries aan de Van Vredenburglaan 21 te Bergschenhoek.

Ensie zegt er het volgende over:

betekenis & definitie

Bami-akkoord, -overleg - overeenkomst tussen de coalitiepartijen CDA en PvdA, waarbij werd overeengekomen WAO'ers opnieuw te keuren. Gesloten onder het genot van een portie bami, zaterdag 23 januari 1993 ten huize van Bert de Vries, die destijds minister van Sociale Zaken was.

Zelfs de weergoden hadden gevoeld dat er crisis in de lucht hing. Ze hadden een diepe depressie vanuit de Noordatlantische Oceaan met grote snelheid richting Nederland gestuurd en die onderweg laten uitgroeien tot een volwassen storm -kracht 8 tot 9- met zware windstoten en onweer.

Zo begint het eerste hoofdstuk van het boek getiteld 'De Stranding'. Dit boek waarvan de auteur Marcel Metze een duidelijke weergave geeft van wat op 23 januari 1993 in Bergschenhoek heeft plaatsgevonden. En wat daar op het politieke toneel aan vooraf ging. Het gaat te ver om op deze plaats het gehele hoofdstuk weer te geven, maar ik zal hiervan enkele gedeelten in cursief weergeven.

Terwijl zijn persvoorlichter de auto richting Leiden stuurde, staarde Elco Brinkman zwijgend het duister in. Het was niet lang na middernacht. In zijn hoofd stormde het al

net zo hard als daarbuiten. De 44-jarige kroonprins van het CDA, voorzitter van de Tweede-Kamerfractie en toekomstig opvolger van de alom bewonderde minister-president Ruud Lubbers, had deze zaterdag, 23 januari 1993, een gevoelige nederlaag geleden. Vijf dagen lang was hij de fiere hoofdrolspeler op 's lands politieke toneel geweest. Vijf dagen had hij geleefd in de verwachting dat het derde kabinet-Lubbers ten val zou komen en dat zijn Grote Prijs – het premierschap van Nederland- binnen handbereik was. Maar vandaag hadden Bert de Vries, de minister van Sociale Zaken en premier Ruud Lubbers een ernstige crisis tussen het CDA en regeringspartner PvdA op het allerlaatste moment bezworen. Ruim een uur daarvoor was zijn persvoorlichter en 'image builder' Frits Wester hem komen ophalen bij De Vries' doorzonwoning in het Zuidhollandse dorpje Bergschenhoek, de plaats waar het laatste topberaad van die dag had plaatsgevonden. Toen hij de uitslag vernam, had Wester onmiddellijk beseft; Brinkman zou hier in de ogen van de persmensen, degene zijn die voor de premier, de grootmeester, had moeten buigen. Denkend aan de krantenkoppen van maandag had hij uitgeroepen: 'Maar dit is dramatisch voor je! Dit krijg je absoluut niet uitgelegd!' En, zich tot Lubbers en De Vries wendend: 'Dit mogen jullie Elco niet aandoen!' Maar de premier en de minister waren het niet met de voorlichter eens geweest. Vervolgens hadden Brinkman en Wester Lubbers naar diens huis in het Rotterdamse Kralingen gebracht. De premier had zich alleraardigst en charmant gedragen en hun in zijn woonkamer nog een glaasje Corenwijn geschonken. Om het succes te vieren, meende Lubbers, die zijn kabinet toch mooi overleind had weten te houden. Elco Brinkman had meegedronken. Maar nu, op weg naar zijn eigen huis, dwars door de furie der elementen, drong het pas goed tot hem door. Hij voelde zich allesbehalve succesvol. Elco Brinkman voelde zich belazerd.

Hieraan vooraf ging al geruime tijd een verschil van mening tussen de twee regeringspartijen over de WAO-uitkeringen. In plannen die eerder door CDA minister De Vries en zijn PvdA-staatssecretaris Elske ter Veld aan het kabinet waren voorgelegd, werd uitgegaan van een ingreep in zowel nieuwe als bestaande WAO-uitkeringen. De WAO was voor de PvdA een uiterst gevoelig onderwerp, en hiermee akkoord gaan betekent: het sociale imago van de partij op het spel zetten. Er dreigde een crisissituatie. Een week voor de 23^e januari 1993 leek de situatie om de WAO-kwestie te escaleren. We zullen in dit verhaal de draad weer oppakken als Bergschenhoek weer in beeld komt. Het is dan zaterdagmiddag 23 januari.

Elco Brinkman en de onafscheidelijke Frits Wester zijn rond deze tijd al in Bergschenhoek gearriveerd. Voor de CDA-fractievoorzitter is de zaak, zeker na zijn ontmoeting met Thijs Wöltgens, nog steeds klip en kaar. Hier gaat een regering vallen en wel door toedoen van de PvdA. Na zijn aankomst in Bergschenhoek loopt hij met Lubbers -die ook is gekomen- en De Vries naar diens werkkamer, een bescheiden ruimte onder het schuine dak waar wat boekenkasten, een bureau met personal computer en twee bruine ribfluwelen zitbankjes staan. Het is er koud, De Vries stookt zuinig. Brinkman doet verslag van zijn gesprek met Wöltgens. De Vries vertelt de details van zijn voorstel, dat hij die ochtend verder heeft uitgewerkt. De drie spreken af dat ze het inderdaad zo aan Kok en Wöltgens zullen voorleggen. Pas in deze fase, nu de 'showdown' ophanden is, bekruipt Elco Brinkman enige twijfel over de afloop. Kort daarop arriveert Pieter-Jan Biesheuvel met het akkoord met de VVD op zak.

Ook hij doet verslag. Min of meer tegelijkertijd keren de VVD-onderhandelaars Dijkstal en Linschoten terug bij hun feestende partijgenoten in het Altea-hotel in Groningen. Als ze hun fractieleider Frits Bolkenstein van het resultaat vertellen, belt deze naar Brinkman in Bergschenhoek; hij is akkoord, wat doet Elco? Die wil meer tijd. Inmiddels is de top van de PvdA in Utrecht bijeen. Als het wachten op bericht vanuit Bergschenhoek te lang gaat duren, besluiten Kok en Wöltgens gewoon zichzelf uit te nodigen. Aldus geschiedt. Na een telefoontje met De Vries gaan ze op weg. Ook staatssecretaris Elke ter Veld reist, vanuit haar woonplaats Leiden, naar Bergschenhoek. Joke de Vries stuurt haar zoon naar de plaatselijke afhaalchinees Fong Sing; op zoveel eters heeft ze niet gerekend.

Zodra de nasi goreng arriveert, verplaatst het toneel in huize De Vries zich naar beneden, naar de woon-annex-eetkamer-met-open-keuken. Rond half zeven komen Kok en Wöltgens binnen; ze krijgen de restanten aangeboden. Terwijl ze al vijf dagen vanuit allerlei locaties hun crisisspel spelen, is dit het eerste moment waarop alle zes hoofdrolspelers elkaar op één plaats ontmoeten. er heerst een geforceerd-ontspannen sfeer. Men praat over koetjes en kalfjes, sommigen proberen wat te grappen, maar iedereen weet dat de messen tevoorschijn zullen moeten komen. Na de maaltijd gaan Frits Wester en fractie-specialist Biesheuvel weg; zij zoeken een café in de buurt op en brengen daar de avond door met biljarten en op de klok kijken. De overgeblevenen nemen plaats in De Vries' eenvoudige zithoek, van links naar rechts: Wim Kok, Elco Brinkman, Ruud Lubbers (strategisch in een hoek) en Thijs Wöltgens. Bert de Vries en Elske ter Veld zitten in fauteuils aan de andere kant van de glazen salontafel. Tijdens het gesprek gaat de tv aan, waar het 8-uur Journaal verslag doet van de VVD-bijeenkomst in Groningen. Tegenover een 1500-koppige VVD-menigte en de Journaalcamera's meldt Bolkestein dat hij het CDA/VVD-akkoord aanvaardt. Wat hij niet weet, is dat in Bergschenhoek nu een geheel andere variant op tafel ligt.

Hierna volgt in het boek een weergave van de discussie tussen de verschillende partijen met uiteindelijk het voorstel van De Vries. De PvdA werd onder druk gezet door De Vries door bij het afwijzen van dit voorstel zijn portefeuille ter beschikking te stellen. Hierin werd hij gesteund door de premier. Zodoende ging de PvdA overstag. Het voorstel was voor deze partij niet ideaal, maar de val van het kabinet was een slechter alternatief.

Voor Elco Brinkman wordt werkelijkheid wat alle anderen al langer vermoedden, namelijk dat Lubbers-III de WAO-week zal overleven. Van alle hoofdrolspelers is hij de enige die op het verkeerde paard heeft gewed. Uiteraard accepteert ook hij op straffe van een 'Schmelzer'-effect en een beschuldiging van vadermoord De Vries' voorstel. Het 'bami-akkoord' zoals 'De Nacht van Bergschenhoek' later in de pers is gedoopt, is een feit.

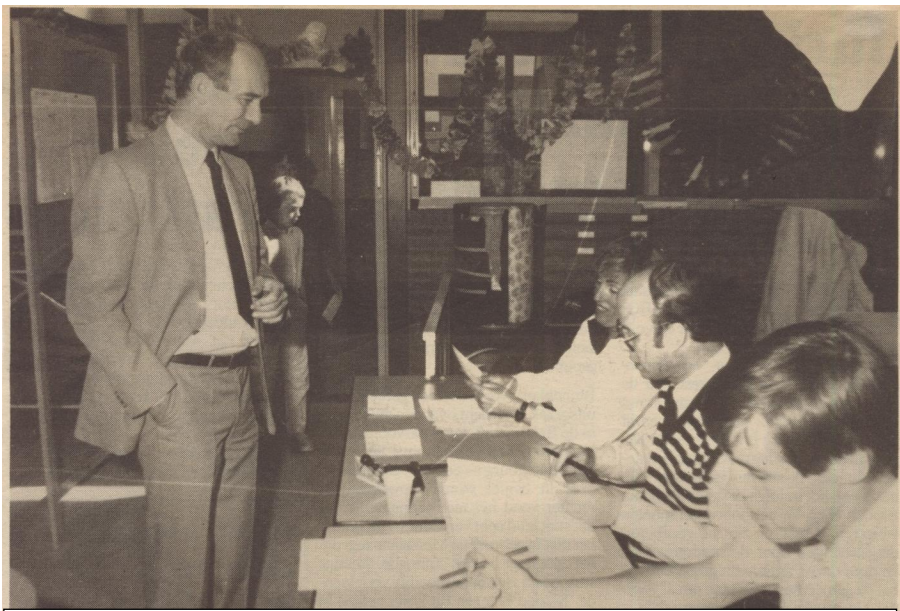
Restaurant Fong Sing, dat op de avond van 23 januari de maaltijden leverde voor het beslissende coalitieberaad

Kanttekening bij deze reconstructie is dat de naam 'Bami-akkoord' feitelijk onjuist was, omdat er geen bami maar nasi goreng en kip werd geserveerd. Het behoort tot de mysteries van de politiek dat het akkoord niet als het 'Nasi-akkoord' de geschiedenis is ingegaan. Vanuit Bennekom waar het echtpaar in mei 2000 naar toe is verhuisd, liet de heer De Vries weten dat er in het bewuste restaurant Fong Sing nog jarenlang een krantenknipsel heeft gehangen dat herinnerde aan deze gebeurtenis.

Bert de Vries in gesprek met de CDA-voorzitter Cocky Huurman-Noordzij. Links kijkt Ronald Hoogenraad geïnteresseerd toe

Begin 1994 kreeg minister De Vries nog één keer de gelegenheid de plaatselijke CDA-genoten toe te spreken. Voor een volle Chabotzaal van het Berghonk hield hij een toespraak over de toekomst van de sociale zekerheid zoals wij deze in ons land kennen. Hij riep op tot solidariteit tussen werkgevers en werknemers.

Bert de Vries brengt zijn stem uit bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1989

In 1994 vertrok hij uit de politiek, maar na het gedwongen aftreden van Marnix van Rij keerde hij nog korte tijd (2001-2002) terug als interim-voorzitter van het CDA. In datzelfde jaar werd hij voorzitter van het bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en enige jaren later voorzitter van het bestuur van het ABP, het pensioenfonds voor de overheid en het onderwijs. Na zijn vertrek uit de actieve politiek was hij tot 1998 parttime hoogleraar financieel-economisch beleid aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit.

In 1996 kreeg Bert de Vries de hoogste Duitse onderscheiding van de Duitse staatssecretaris van Arbeid en Sociale Ordening, de heer Horst Günther. Hij mag zich de trotse drager noemen van het "Grosse Verdienstkreuz mit Stern und Schulterband des Verdienstordens der Bundesrepublik Deutschland". Hij kreeg deze onderscheiding voor de goede collegiale samenwerking en de constructieve inspanningen die hij met zijn Duitse collega heeft verricht in met name Europees verband.

In 2005 publiceerde De Vries het boek *Overmoed en onbehagen. Het hervormingskabinet-Balkenende II*, waarin hij scherpe kritiek verwoordt op het CDA en het kabinet-Balkenende II. Hij verwijt het kabinet te pessimistisch te zijn over de toekomst en de vergrijzing ten onrechte als een groot probleem op te voeren. Bert de Vries was in 2010 één der ondertekenaars van een open brief waarin een groep vooraanstaande leden van het CDA zich uitsprak tegen samenwerking met de PVV van Geert Wilders. De Vries was op 17 november dat jaar de eerste CDA-prominent die er openlijk voor uitkwam dat hij zijn lidmaatschap van de partij had opgezegd vanwege de samenwerking met de PVV.

In 2020 verscheen zijn tweede boek '*Ontspoord Kapitalisme*'. Hij beschrijft daarin hoe het kapitalisme ontspoorde en na de coronacrisis kan worden hervormd.

Als bewindsman heeft Dr. Bert de Vries veel goeds nagelaten. Hij was consequent in zijn beleid, zelfs zeer vasthoudend. "Hij is zo rekbaar als de Martinitoren", hebben CDA'ers wel eens gezegd. En Lubbers vergeleek hem met slagroom: "Hoe meer je erin roert, hoe stijver hij wordt".

Maar de bijnaam 'de stofjas' vanwege een eventueel saai imago past zeker niet bij hem. Inderdaad, hij hoefde niet aardig gevonden te worden, streefde niet naar populariteit. Oprecht verbaasd was hij als een kindje om een handtekening vroeg. Maar alle politieke dossiers waar hij mee te maken had bestudeerde hij minutieus. In de toespraak aan het Partijcongres in 2002 bij zijn definitieve afscheid van de politiek had hij nog een mooie quote. "Wees streng bij de toelating van vreemdelingen, stel stevige eisen aan de inburgering, maar verlies de humaniteit nooit uit het oog!" Dit laatste is tekenend voor de politieke carrière van iemand die opgroeide in een warm GPV-nest, ooit in 1966 éénmaal op D'66 van Van Mierlo stemde en een belangrijke rol heeft gespeeld in de geschiedenis van het CDA.

Het echtpaar De Vries woont tot volle tevredenheid nog steeds in Bennekom en zoals hij zelf zegt: "Nog steeds gezond en gelukkig met elkaar". Naast dochter en de twee zoons hebben ze twee studerende kleinkinderen. Kortom een verdiend 'Zwitserleven gevoel' voor onze oud-inwoners van Bergschenhoek!

Bronnen: Bert de Vries Wikipedia, Delpher, 'De Stranding' van Marcel Metze en Archief HV 'den Berchsen hoeck'.

Het zwembad van Berkel/Bergschenhoek

door Kees Vijverberg

Als je de geschiedenis wilt beschrijven van het zwembad in Bergschenhoek, dan zul je verrassenderwijs moeten beginnen in Berkel. Daar ligt immers het eerste begin van een zwembad in onze gemeente. In 1936 werd door een aantal personen in Berkel het initiatief genomen om te komen tot de oprichting van een zwembad. Het gemeentebestuur onder leiding van burgemeester mr. A.M. Gründemann voelde hier ook wel voor. De raad stelde een krediet beschikbaar van fl. 18.000,- Vervolgens moest een geschikt terrein gevonden worden, maar dat gaf nogal wat moeilijkheden. De goede, hoger gelegen gronden konden niet gemist worden voor de tuinbouw. Men kwam uiteindelijk terecht bij een laaggelegen weiland tussen de Rodenrijseweg en de Landscheiding, achter het terrein van de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt. Daar kon een stuk grond gehuurd worden. De aanleg van het zwembad werd gegund aan aannemer Kamsteeg uit IJsselmonde. De uitvoering ervan was nog zeer eenvoudig. De veengrond werd uitgegraven en opgeslagen achter een houten damwand, op de bodem van het bad werd zand gelegd en vervolgens werd het zwembad met ontzilt grondwater gevuld. In 1937 werd dit bad geopend en er werd, zeker bij goede weersomstandigheden, veel gebruik van gemaakt door de inwoners van Berkel en Rodenrijs, maar ook van Bergschenhoek.

Het grondwerk in Berkel

Het zwembad was echter niet zonder problemen. De zandlaag bleek weg te zakken in de bodem en moest dus voortdurend aangevuld worden. Ook de ontziltang van het water gaf moeilijkheden en er waren bij de opeenvolgende besturen voortdurend geldzorgen. Het schijnt dat de heer C. Hordijk, die ook als eerste voorzitter optrad, bij tijd en wijle de tekorten nog wel eens zelf aanvulde. Enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog kwam er een nieuw krediet van de gemeente Berkel en Rodenrijs en werd er een betonnen vloer in het bad gelegd. Er kwam een betere accommodatie en het bad werd voortaan met gechloreerd drinkwater ververst.

Berkel na de verbouwing

Na een aantal jaren was door de toename van de bevolking in Berkel, maar ook in Bergschenhoek, de oppervlakte aan lig- en speelvelden te klein geworden en de accommodatie was verouderd. Dat was de reden dat al in het begin van de jaren zestig werd uitgekeken naar de mogelijkheid van een nieuw zwembad met grotere afmetingen en aan de tijd aangepaste voorzieningen. Daarbij werd toen al gedacht aan een locatie langs de Berkelseweg op het grondgebied van Bergschenhoek. De mensen in Bergschenhoek voelden daar toen echter nog niets voor. Die gaven voorlopig de voorkeur aan zwemmen in de Rotte of in een van de zwembaden in Hillegersberg en Bleiswijk en uiteraard het zwembad in Rodenrijs.

Maar in 1976 is de situatie anders. In het Gemeentelijk Voorlichtingsblad van Bergschenhoek lezen we dat het waarschijnlijk is dat het overleg tussen de gemeentebesturen van Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs opnieuw op gang komt over de bouw van een zwembad aan de Berkelseweg. Het initiatief hiertoe ging uit van Berkel en Rodenrijs. Het college van B. en W. van Bergschenhoek zei hierop nog geen ja, maar vroeg om meer informatie over de mogelijke stichtings- en exploitatiekosten. Daar zou eerst duidelijkheid over moeten komen, voordat de gemeente Bergschenhoek tot verdere uitwerking van de plannen zou kunnen overgaan. Hoe het overleg precies is verlopen, heb ik niet kunnen nagaan. Maar duidelijk is wel dat er in deze periode geen gemeenschappelijke overeenstemming is ontstaan. De gemeenteraad van Berkel en Rodenrijs heeft uiteindelijk een stuk grond aan de Berkelseweg gekocht van Bergschenhoek en daarop geheel voor eigen rekening het nieuwe zwembad gebouwd. Dus een Berkels zwembad op het grondgebied van Bergschenhoek.

Op 15 juli 1979 werd het nieuwe zwembad geopend, bestaande uit een prachtig buitenbad met een ruime ligweide en een klein binnenbad. In de jaren tachtig en negentig heeft het zwembad goed gefunctioneerd. Vooral in de zomermaanden heeft het vele mensen aangetrokken, niet alleen uit Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek,

maar ook uit de regio en Rotterdam. Naast de gebruikelijke zwemactiviteiten waren er heel wat speciale activiteiten zoals het Nederlands Kampioenschap Bommetje en op een van de laatste dagen van het zomerseizoen het zwemmen met de hond.

Het buitenbad in Bergschenhoek

Toch wordt al tegen het einde van de jaren tachtig de wens uitgesproken om de Windas te vernieuwen. In 1989/1990 wordt voorzichtig gestart met het maken van een renovatie- en uitbreidingsplan. In deze periode wordt door Berkel ook weer contact met de gemeente Bergschenhoek gelegd om te gaan participeren in deze plannen. In 1995 worden de afspraken tussen de gemeenten vastgelegd in een convenant en wordt er gewerkt aan een definitief renovatie- en uitbreidingsplan van de Windas.

Maar tijdens het uitwerken hiervan wordt duidelijk dat beide gemeenten ook een rol moeten gaan spelen in het zogeheten Vinex-proces. In het kader daarvan worden delen van beide gemeenten aangewezen als Vinex-locatie, waar veel woningen gebouwd moeten worden. Dit is ook het geval in de Parkzoom en het zwembad ligt precies in Parkzoom 3. Dat betekent dat het zwembad op termijn zal moeten verdwijnen. De gemeenten besluiten daarop om niet meer over te gaan tot renovatie van het bestaande zwembad, maar gezamenlijk een nieuw zwembad te bouwen, ook langs de Berkelseweg, maar dan in het toekomstige Landscheidingspark dat komt te liggen tussen de Berkelsedijk en de toekomstige HSL-spoorlijn. Ten behoeve van dit nieuwe zwembad wordt een globaal Programma van Eisen opgesteld, dat door Pellikaan Bouwbedrijf BV wordt uitgewerkt tot een concept. Begin 1999 wordt dit plan gepresenteerd in het gemeentehuis van Berkel en Rodenrijs. Daar blijkt dat niet voldaan kan worden aan de randvoorwaarden, namelijk dat de gemeentelijke bijdrage in het jaarlijkse exploitatietekort niet groter mag zijn dan maximaal 1 miljoen gulden. In het voorgelegde conceptplan bedraagt het tekort jaarlijks rond de 1,5 miljoen gulden.

Naast de Vinex-taakstelling heeft Bergschenhoek ook nog te maken met de komst van de HSL, die dwars over het toenmalige sportpark van BVCB en Triomf komt te lopen, alsmede met de noodzaak om de verkeersinfrastructuur rond de Vinex-wijken aan te passen. Op korte termijn was er vooral behoefte aan een randweg tussen de Berkelseweg en de Boterdorpseweg, waarmee de wijk Boterdorp Zuid-West kon worden ontsloten en waarmee tevens de verkeersdruk op het centrum van Bergschenhoek kon worden verminderd. Dit alles leidde ertoe dat de betrokken raadscommissies op 5 juli 2000 besloten om:

- het zwembad de Windas te sluiten op 31 december 2000;
- het zwembadproject zoals dat begin 1999 werd gepresenteerd te stoppen;
- zo spoedig mogelijk een Programma van Eisen op te stellen voor een nieuw overdekt zwembad.

*Het binnenbad in
Bergschenhoek*

Door alle bovengenoemde ontwikkelingen was het niet meer mogelijk om het oude zwembad pas te sluiten, wanneer een nieuw zwembad werd geopend. Er zou daarom op korte termijn worden gezocht naar een oplossing voor bepaalde doelgroepen die gebruik maken van het binnenbad van de Windas. Welke dat was, was op dat moment nog niet bekend. Het verlies van het buitenbad zouden beide gemeenten proberen te compenseren met zwemvoorzieningen op de Plaslocatie in Bergschenhoek tussen de Boterdorpseweg en de Wildersekade. Al deze collegebesluiten moesten nog wel worden bekrachtigd door de gemeenteraden van Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek.

De aankondiging van de sluiting per einde 2000 is de reden dat het Actiecomité Houdt de Windas Open is opgericht door verontruste inwoners van de twee B-gemeenten. Tot het Actiecomité behoorden onder meer Jet Verhoef, Gré van den Berg en René Koster. Zij wilden dat het bestaande zwembad, zowel het binnen- als buitenbad, open zou blijven totdat een nieuw zwembad klaar was. Ook wilden zij dat het nieuwe zwembad minstens de afmetingen zou dienen te hebben van het huidige bad. Dus een 50 meter buitenbad en een 25 meter binnenbad. Zij waren van mening

dat één enkel binnenbad van 25 meter (en dus geen buitenbad, zoals het plan was) veel te klein was voor het verwachte inwonertal van de twee gemeenten. Het Actiecomité heeft deze grieven kenbaar gemaakt bij de Commissievergaderingen van Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek en heeft ter ondersteuning hiervan een uitgebreide handtekeningenactie opgezet.

Leden van het Actiecomité en het zwembad (vlnr) Jet Verhoef, Gré van den Berg, Vera van Welzenis, René Koster en Trees Comijn

Ondanks de inbreng van het Actiecomité bleef de gemeente Bergschenhoek bij haar plannen: sluiting van het zwembad aan het eind van 2000. Maar waarschijnlijk heeft zij zich toch wel wat aangetrokken van de vele tegenargumenten. Onverwachts kwam wethouder Offermans met nog een alternatieve oplossing. Hij had geïnformeerd bij het Elysium in Bleiswijk of daar mogelijkheden waren voor een (groter) binnenbad. Elysium bleek bereid om het voormalige buitenbad van zwembad De Kooi om te bouwen tot een binnenbad, dat aan alle wettelijke eisen zou voldoen. De gemeenten van Berkel en Bergschenhoek zouden zich dan wel moeten verplichten tot het betalen van een financiële vergoeding als bijdrage in de exploitatie gedurende een overeengekomen periode. Tevens zouden ze zorg moeten dragen voor het vervoer van ouderen en gehandicapten naar het Elysium. Het Actiecomité kon zich ook in deze oplossing niet vinden. Op deze manier zouden slechts een paar doelgroepen geholpen zijn, maar wat te doen met die 95% andere zwemmers. Die zouden voor eigen rekening naar Bleiswijk moeten gaan om daar tegen een hoger tarief te kunnen zwemmen. En wat als de totale kosten voor de gemeente bij het Elysium het huidige

exploitatietekort van de Windas benaderde, dan was er des te meer reden om de Windas open te houden.

Dit alles speelde in de eerste helft van 2000. In de tweede helft bleek er veel toch weer wat anders te liggen, mede onder invloed van alle informatie die het Actiecomité had aangedragen. Zowel de raad van Berkel en Rodenrijs als die van Bergschenhoek spraken zich uit tegen het voorstel van wethouder Offermans om Elysium in te schakelen. Ook waren beide gemeenteraden tegen het sluiten van het zwembad per einde 2000 en kozen zij voor een nieuw onderzoek naar de aanleg van zowel een binnen- als een buitenbad. Hiervoor werd het adviesbureau BBN uit Houten aangezocht, dat in december 2001 met een tussenrapportage kwam met een schets van de stichtings- en exploitatiekosten van verschillende zwembadvarianten. Deze varianten liepen uiteen van alleen een binnenbad met wedstrijdbaan en beweegbare bodem tot een daarbij behorend doelgroepenbassin, een groot buitenbad en een klein buiten- en peuterbad.

Vervolgens kwam er weer een periode van onzekerheid en ook wel onderling wantrouwen tussen de beide gemeenten over de voortgang. Maar in augustus 2002 kozen de beide colleges voor een zwembad met drie binnenbaden (instructiebad, recreatiebad en wedstrijdbad), een ligweide, een glijbaan en een peuterbad, maar geen buitenbad. Dat laatste zou te duur worden. Het echte besluit hierover was uiteraard “des raads”. De twee raden zouden het nog wel met elkaar eens moeten worden, want ook daar stonden nog niet alle neuzen dezelfde kant op. De onzekerheid over met name de financiën bleef groot. Ongeveer een jaar later luidde het voorstel: een binnenbad en een optie om later ook een buitenbad aan te leggen.

Vooraf de gemeente Berkel had op dat moment financiële problemen en voelde er niets voor om de onroerend-zaakbelasting te verhogen voor het zwembad. Het Actiecomité bleef hier fel tegen. Zij wilden hoe dan ook een buitenbad en lieten dat op veel verschillende manieren weten.

Je gelooft het of niet, maar begin 2005 was er nog steeds geen zekerheid over het zwembad. Het besluit tot opheffing was weliswaar steeds uitgesteld. De HSL lag ver genoeg weg. Die bedreigde het binnenbad niet. En het buitenbad werd ook niet meer bedreigd door de randweg, want die werd op aanraden van het Actiecomité naar het noorden verschoven. De randweg werd nu aangelegd in de maaiveldzone van de HSL en zou dus niet meer door het huidige buitenbad lopen, wat aanvankelijk wel de bedoeling was. Maar volgens de Hoekse wethouder Van Laviere was het nog steeds niet mogelijk om het zwembad binnen de vastgestelde voorwaarden te realiseren. Volgens hem “is het project hiermee voor 99 procent van de baan.” Stel dat het Programma van Eisen niet naar beneden zou worden bijgesteld, dan was de enige mogelijkheid een hoger budget. Maar daar kon in ieder geval de gemeente Bergschenhoek niet meer zelfstandig over beslissen. Zij stonden sinds 1 januari 2005

onder preventief toezicht van de Provincie vanwege hun negatieve meerjarenbegrotingen. Voorlopig werd de aanbestedingsprocedure stopgezet.

Gemeenteraden kiezen
voor zwembad met óók
een buitenbad

Maar daar gingen de gemeenteraden niet mee akkoord. Dat waren er inmiddels drie, want ook Bleiswijk besliste nu mee, nu bekend was dat per 1 januari 2007 de gezamenlijke gemeente Lansingerland zou gaan ontstaan.

In de laatste maanden van 2005 gingen de drie raadscommissies in meerderheid niet meer akkoord met het voorstel van de drie collegebesturen om voorlopig alleen een binnenbad te bouwen. De drie gemeenteraden kiezen dus voor een zwembad met óók een buitenbad. Daarvan zouden de inwoners van de fusiegemeente goed kunnen profiteren.

nieuwbouw zwembad

management en directie:

 PRYMA PLAN
ORGANISATIE ADVIESBUREAU

ontwerp en bouwkundig aannemer:

 VAESSEN
0162 522120 www.vaessenbv.nl

ontwerp en realisatie technische installaties: **unica** installatietechniek

Poster van Vaessen en Unica

Het jaar 2006 werd gebruikt voor het uitwerken van het ontwerp van het nieuwe zwembad. Dat ging nu bestaan uit drie binnenbanen (recreatiebad, doelgroepenbad en 25 meter wedstrijd), een grote glijbaan, een buitenbad van 500 m² en een ligweide van 3000 m².

Vaessen Bouwbedrijf werd belast met de realisatie van het zwembadgebouw en Unica met de aanleg van de installaties. Het zwembad zou komen te liggen in het Landscheidingspark aan de Berkelseweg tussen de Berkelsedijk en de HSL, zoals altijd al de bedoeling was geweest.

Het daadwerkelijke besluit tot de bouw moest nog wachten tot begin 2007. Pas toen kon de nieuwe gemeenteraad van Lansingerland daar een besluit over nemen. Het oude zwembad werd gesloten aan het einde van de zomer van 2007.

Dat betekende dat er toch een zwembadloze periode was van bijna twee jaar.

*Links vooraanzicht van de nieuwe Windas
en onder het nieuwe wedstrijdbad.*

En dan eindelijk, na meer dan 15 jaar van overleg, maar ook onenigheid is in 2009 het nieuwe zwembad geopend. Misschien mag je achteraf zeggen dat het het wachten waard is geweest en zijn alle activiteiten van het Actiecomité “Houdt het zwembad open” niet voor niets geweest. Want het is een prachtig zwembad geworden, waar je heerlijk kunt zwemmen. Naast alle gewone zwemactiviteiten is er ook een speciaal bad voor reuma- en therapiezwemmen. En er worden uiteraard nog steeds speciale activiteiten georganiseerd zoals de zwemvierdaagsen en de “dog’s plons”. Inmiddels is de Windas ook de thuishaven geworden van zwemvereniging de Watervogels, afkomstig uit Bleiswijk. De Watervogels doen mee in de A-klasse van de Nationale Zwemcompetitie en in de B-klasse van de Regiocompetitie van Regio-West. Met deze zwemvereniging kreeg de Windas er ook een goed lopende vrijwilligersorganisatie bij.

Zwemvereniging de Watervogels

Nu in 2025 de Windas al weer 15 jaar bestaat, doen er zich ook alweer wat problemen voor zoals tegeltjes die loslaten, of een brandalarm in 2023 in de technische ruimte als gevolg van een oververhitte compressor. En wat de gemeenteraad van Lansingerland veel bezighoudt, is de verduurzaming van de Windas. Nu de energiekosten zijn gestegen, is het belangrijk dat de Windas gasloos wordt. Maar een volledige elektrificatie is nog niet mogelijk vanwege de netproblemen

bij Stedin. Ook hiervoor is het dus afwachten wat de toekomst zal brengen. Het is te hopen dat zwembad de Windas ondanks alle problemen zijn centrale plaats voor alle inwoners in Lansingerland zal kunnen behouden. De gemeenteraad van Lansingerland heeft in het open houden van het zwembad een zware verantwoordelijkheid om de tijdens de fusie gedane toezeggingen aan de inwoners gestand te doen.

Lijst met uitgaven; geef het eens als cadeau!

De volgende uitgaven zijn verkrijgbaar bij Primera Bergschenhoek, De Kruin 6, of via de mail: publiciteit@den-berchsen-hoeck.nl, of telefonisch 06-40129520.

1. Over Hoeksenaren of Hoeksenaars gesproken	€ 5,00
2. Historische Wandelingen door Bergschenhoek en langs de Rotte	€ 15,00
3. Gedenckt uwen voorgangers; 350 jaar Hervormd Bergschenhoek	€ 5,00
4. Het Grote Kruinboek	€ 15,00
5. Vertellingen over Bergschenhoek	€ 15,00
6. Straatnamengids van Bergschenhoek	€ 30,00

De volgende uitgaven zijn uitsluitend via de mail of telefonisch te bestellen.
Via de mail publiciteit@den-berchsen-hoeck.nl, of telefonisch: 06-40129520.

1. De Rozenboom, (herdruk)	€ 2,00
2. Donkere tijden in Bergschenhoek	€ 2,00
3. Voorbij de (Land)scheiding	€ 2,00
4. Set van 6 fotokaarten (2 series) per stuk	€ 3,00
5. Set van 6 fotokaarten (2 series), beide sets	€ 5,00
6. Verjaardagskalender	€ 5,00
7. Bergschenhoek in de tijd van de Reformatie	€ 5,00
8. Over tegenslag en vooruitgang	€ 5,00
9. Het Kruis (aan de Bergweg)	€ 3,00
10. Arie's brieven	€ 3,00
11. Vrijheid is voor geen geld te koop	€ 5,00
12. 80 Jaar Vrijheid	gratis

Bij Primera Bergschenhoek is ook de laatste uitgave van De Kruin te koop € 3,00

Vlasteelt, Vlashandel en De Vlashoeck

door Herman Moes

1. In het centrum van Bergschenhoek komen de straatnamen De Kruin en De Vlashoeck voor, beide met een min of meer dorpshistorische oorsprong.

De naam De Kruin zal geen raadsel zijn voor oude Hoeksenaars, dit was de alom gebruikte bijnaam voor het dorpscentrum in de vorm van een soort kerkplein voor de oude NH-kerk. Hier takte de Dorpsstraat via de Kerkstraat af naar de Berkelseweg en Berkel. Via een knik, de hoek, in de weg loopt de Dorpsstraat door naar het Oosteinde en Bleiswijk. Hier kwam het dorpsverkeer langs, was vaak wat te beleven en kon nog wel eens een praatje worden gemaakt. Hier gebeurde het in de goede oude tijd, vandaar ook de naam van ons verenigingsblad.

De naam De Vlashoeck heeft wat meer toelichting nodig. De herkomst van "hoeck" is wel duidelijk maar waar komt "Vlas" vandaan?

2. Vlasteelt.

In den Berchsen hoeck van vóór het laatste kwart van de 18^e eeuw vormde het land een uitgestrekt veenweide gebied. Daar groeide gras, dat gedeeltelijk tot hooi werd verwerkt om als wintervoer te dienen en dat ook kon worden verhandeld naar de vele stalhouderijen in de stad Rotterdam. De veenbodem heeft men onder zijn voeten vandaan gegraven voor de turfwinning en er bleven grote waterplassen over. Bij de droogmaking in de jaren '70 van de 18^e eeuw kwam een nieuwe polderbodem tevoorschijn, zoeklei ! Er moest zich in de drooggemaakte polder een nieuw agrarisch bodemgebruik ontwikkelen. Veel van die nieuwe gewassen waren voor de handel bestemd en werden slechts voor een gedeelte of geheel niet op de boerderij of in het dorp verwerkt. Bekend zijn graanteelt voor graan en stro dat naar de stalhouderijen in de nabijgelegen steden kon worden verkocht. In mindere mate werd ook meekrap, voor de bereiding van kleurstoffen, en vlas voor de bereiding van linnen en lijnolie geteeld. Ook aardappelen en bieten zullen in de loop der tijd in de teelt zijn opgenomen.

Laten we de vlasteelt bekijken, een betrekkelijk eenvoudige teelt met een moeizame, arbeidsintensieve verwerking tot het eindproduct linnen, lijnzaadolie en nog vele andere wat kleinere bijproducten.

Bij vlas bestaan blauw- en witbloeiende rassen en rassen met bruine en gele zaden. Belangrijker echter is het onderscheid tussen vezelvlas voor linnen en olievlas voor lijnzaadolie. De olievlasplant is korter en meer vertakt, het vezelvlas is langer (tot 120 cm) en bovenaan de steel fijn vertakt.

Vezelvlasteelt vond van oudsher vooral plaats in Vlaanderen en noordwest Frankrijk. In Nederland in de Zuid-Hollandse eilanden en Zeeland en ook in Noord-Friesland en Groningen. De lezer snapt het nu al, allemaal gebieden met kleigronden. In de 18^e en 19^e eeuw werden in Holland grote polders drooggemaakt, zoals "onze" polder, die bij Zoetermeer en de Haarlemmermeer. In deze nieuwe zoekleipolders kwam ook vlasteelt op gang.

3. Teelt en bewerking van vlas.

De teelt van vlas vereiste weinig bemesting en door de dichte groei van de takkenkroon van de plant kreeg onkruid onder de plant weinig kans.

De hele, vroeger volledig handmatige teelt en verwerking verliep ongeveer als volgt.

A Zaaïen begin april, bloei in juni en de oogst in de tweede helft van juli.

B Het vezelvlas werd bij de oogst met wortel en al uit de grond getrokken om zo lang mogelijke vezels te behouden.

C Het vezelvlas werd nu op schoven gezet voor drogen en transport naar de boerenschuur voor opslag. Olievlas was minder lang, werd gemaaid en kon door de warrig vertakte kroon niet op schoven worden gezet. Het ging daarbij om de zaadbollen en bleef op het land liggen om te drogen. Het werd net als hooi en stro op wagens geladen en in opslag gebracht in een schuur voor het oogsten van de zaadbollen.

*Vezelvlas in
schoven op
het land*

*Olievlas
gemaaid op
het land*

D Het vezelvas werd dan gerepeld, ontdaan van de zaaddozen.

E Hierna moest het vezelvas geroot worden om door rotting de bast van de vlasstengel te verwijderen. Dit gebeurde meestal door het in ruim water te leggen, in onze omgeving in de Binnenmaas in de Hoekse Waard en in het Waaltje bij Heerjansdam en Rijsoord. Later werd dit gedaan in grote betonnen waterbakken in dorpen zoals 's-Gravendeel. Deze "roting" verspreidde in de wijde omgeving veel stankoverlast, maar men klaagde niet want het was ten slotte je broodwinning.

F Het gerote vlas moest dan drogen en daarna door braken worden murw geslagen.

G Door zwingelen verwijderde men dan de houtige resten uit de vlasvezels en door hekelen bereikte men dan een nog verdere verfijning van de vlasvezels.

H De gekamde gladde vlasvezelbundels waren dan geschikt voor het spinnen van fijne garens, waarvan dan weer doek kon worden geweven.

4. Waar vonden de verschillende delen van dit werkproces plaats.

De onder 3, A, B en C genoemde fasen gebeurden natuurlijk op de boerderij en het bijbehorende land. Het verwijderen van de onder fase D vermelde zaaddozen of -bollen kon op de boerderij gebeuren, maar kon ook voorafgaand aan en in fase E gebeuren. Het vlas werd na fase C / D verkocht voor de verdere verwerking. In Bergschenhoek is niets bekend van roting van het vlas in poldersloten of in de Rotte. De naam Rotte is van oeroude herkomst en heeft niets met het roten (rotten) van vlas te maken.

Het is wel duidelijk dat het Hoekse vlas na fase C / D werd verkocht voor de verdere verwerking.

De weegbrug in de Dorpsstraat bij smederij Teeuw. De wagen lijkt beladen met ruig olievlas.

Hier zijn we dus bij de vlashandel terecht gekomen. Die handel zal wel georganiseerd zijn geweest en in den Berchsen hoeck plaats hebben gevonden in een Uitspanning aan de Dorpsstraat. Het vlas zal per schuit vervoerd zijn naar de dichtstbijzijnde plaats waar de roting kon plaats vinden.

Dat zal meestal Hendrik Ido Ambacht of 's- Gravendeel zijn geweest.

Het Hoekse vlas werd per schuit vervoerd via Hillegersberg naar de Rotte en verder naar Hendrik Ido Ambacht. De Streksingel liep omstreeks 1900 tussen de Voorplas en boeren polderland.

Haven Oostendam - Hendrik Ido Ambacht

Bij de aanvoerhaven Oostendam werd het vlas overgeslagen voor de roting en verdere bewerking.

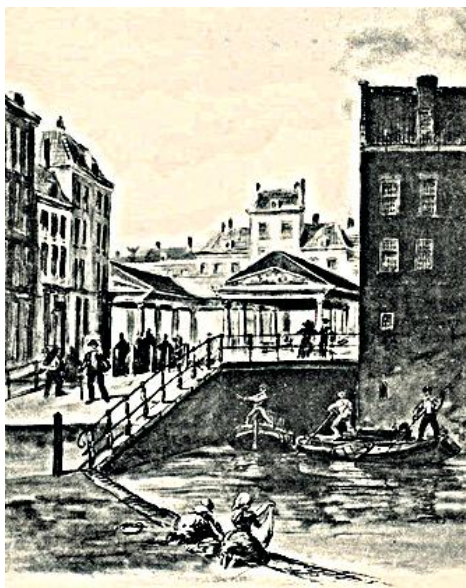

In Hendrik Ido Ambacht was bij de haven het Koffiehuis "De Vlashandel" Daar zullen het aangevoerde ruwe vlas en het verwerkte vlas ook vaak zijn (door)verkocht

Het werk in de fasen F en G zal vaak in huisarbeid door mensen in die omgeving zijn uitgevoerd. Veel monotoon, stoffig en vies werk.

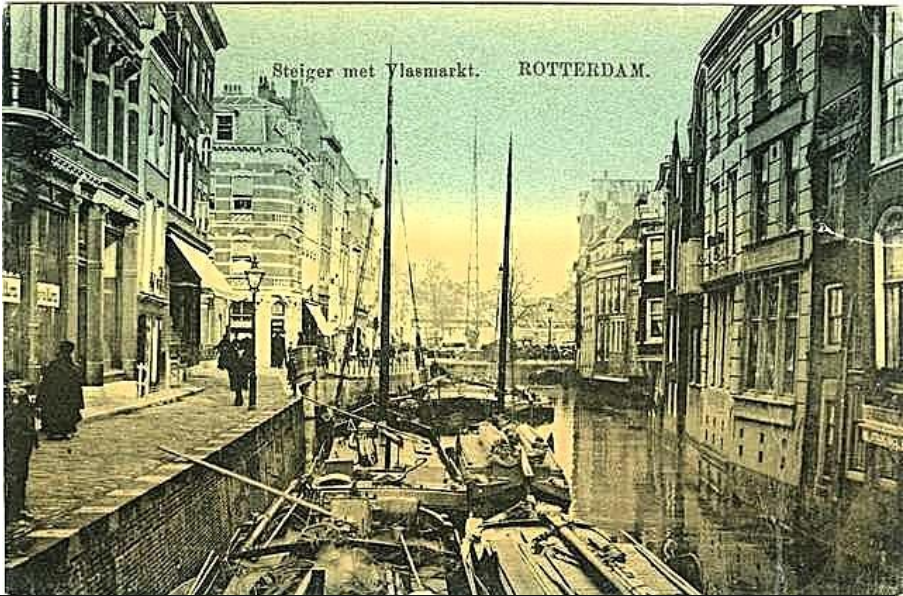

Het vlas wordt hier links gebraakt en rechts gehekeld door uitsluitend vrouwen in een donkere stoffige schuur. Zwaar, monotoon en ongezond werk

De Vlasmarkt bij het Steiger in Rotterdam in 1858

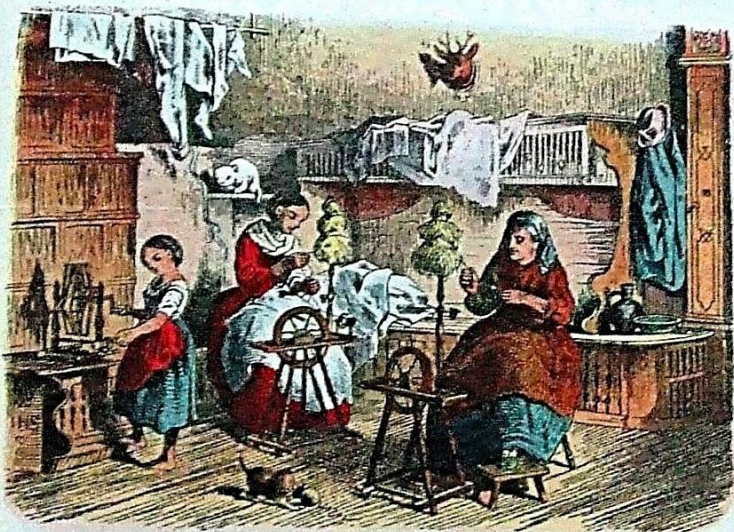
De overgang naar de laatste fase H zal ook meestal via koop en verkoop hebben plaats gevonden. Het spinnen en weven zal ook weer in huisarbeid of in werkplaatsen zijn gebeurd, vaak in de stad. In Rotterdam was een vlas-en garenmarkt waar deze handel plaats vond.

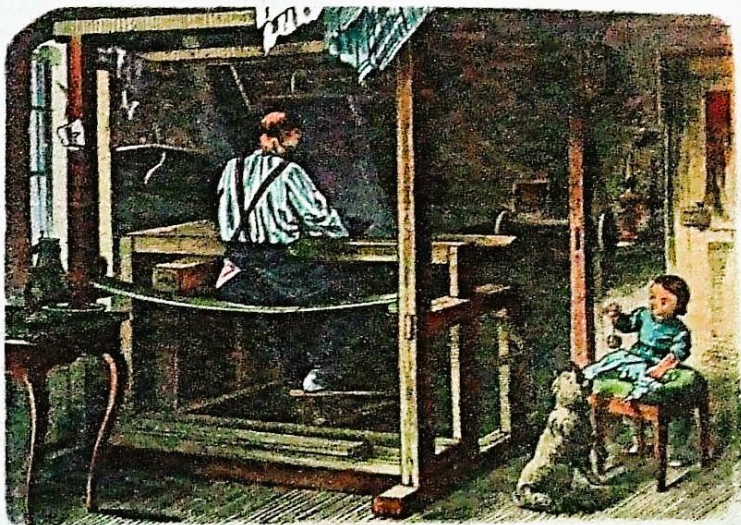
Bij deze Rotterdamse Vlasmarkt werden fijn, al bewerkt vlas, garen en geweven doek verkocht

Hier is men bezig 't vlas te braken,
Dus voor het spinn'wiel klaar te maken.

Tot garen wordt het thans gesponnen
Voor hemden, lakens en japonnen.

Op 't weeftouw wordt het doek geweven,
Dat aan veel handen brood blijft geven.

Geen stoomkracht kan het linnen bleeken
Als 't zonlicht in de warme streken.

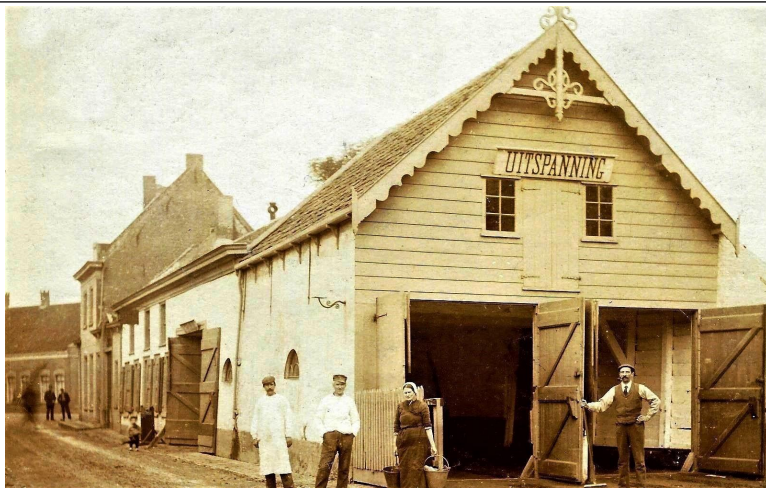
De huisvrouw knipt nu tot besluit,
Geweven vlas tot kleeren nit.

5. Van Uitspanning tot Vanouds de Vlashandel om als De Vlashandel te eindigen.

Aan de hand van een aantal historische foto's met onderschriften kan dit verhaal worden verteld en vertoond.

Gezicht op de "Vlashandel" omstreeks 1895. Die naam werd toen nog niet voor deze herberg gebruikt. Op de gevel staat de min of meer zakelijke naam / mededeling "Uitspanning". Paarden kunnen daar worden uitgespannen en verzorgd. De voerlieden kunnen zich verfrissen en ontspannen, binnen of in de tuin.

In 1900 koopt Georg Füss de uitspanning. De voorgevel werd verbouwd door twee grote staldeuren naast elkaar aan te brengen. De naam Uitspanning verhuisde in grotere letters naar midden boven in de gevel. Deze verbouwing paste nog volledig in de behoeften van het koetsen en paardenwagen tijdperk. Deze mooie foto is omstreeks 1905 gemaakt

Füss zat niet stil en verbouwde verder met een uitbouw / afdak en een theetuin met prieel tussen de herberg en de dorpsvaart.

Het afdak werd omstreeks 1930 grotendeels weer verwijderd omdat in het ontstane auto tijdperk dit kennelijk van weinig nut meer was. Aan het restant van het afdak werd een gevelbreed bord bevestigd met in grote letters de naam "Vanouds de Vlashandel" en nog iets over een vergunning e.d.. Füss zal bedacht hebben dat zijn herberg een echte naam moest hebben. De twee andere herbergen in het dorp hadden de goed ingeburgerde namen van "De Koophandel" en "De Rozenboom". Füss zal een eerlijk en precies man zijn geweest die besepte dat de vlashandel in deze uitspanning reeds verleden tijd was en voegde aan die naam dus "Vanouds" toe. Aan de nok van de gevel werd tegen een financiële vergoeding een groot reclamebord van een levensverzekering maatschappij bevestigd.

In de loop van de jaren '30 is het aantal grote reclameborden op de gevel opgelopen tot drie. Die plaats was bij de ingang van het dorp natuurlijk zeer in het oog lopend en zaken zijn zaken.

BERGSCHENHOEK — Dorpsstraat

JUIST achter de boom links op de foto verbergt zich de N.H. Kerk van Bergschenhoek met het spitse torentje. Dit hoogtepunt in het dorpsilhouet schuilt wat al te bescheiden weg achter de forse kastanjes. Het café De Vlashandel, met de ontsierende reclames, eist daarentegen alle aandacht op. Sinds de provinciale weg om het voor het hedendaagse verkeer wat benauwde en langademige dorp is heengevoerd, ziet men meer de nuchtere buiten- dan de intieme binnenzijde van deze agrarische gemeente, die binnen haar grenzen steeds meer tuinderijen ziet verrijzen. Jammer, dat al die stookkassen met bijbehorende schuren, ketelhuizen en schoorstenen, doch zonder ook maar een enkele boom of boomgroep, de landschappelijke aantrekkelijkheid van het dorp zo sterk verminderen.

Deze kaart ontvingen wij van de jongste „medewerker” van Trouw! Hij weet nog te vertellen, dat het wapen van Hillegersberg op de grenspaal tussen Bergschenhoek en Bleiswijk eraan herinnert, dat de gemeente vroeger bij Hillegersberg behoorde.

In 1953 stuurde „de jongste medewerker” van Trouw de voorgaande foto naar het dagblad Trouw voor plaatsing in de rubriek Ons Dorp.

Die „jongste medewerker” was de toen 20-jarige plaatsgenoot Arie Huurman Pzn. Het redactionele gedeelte waarop later werd gereageerd kwam echter niet van zijn hand.

ONS DORP

Eerherstel van „De Vlashandel” te Bergschenhoek

De kaart van Bergschenhoek in „Ons Dorp” van 6 Maart doet aan de bestaande toestand enig onrecht.

De heer Van der Vlucht, eigenaar van „De Vlashandel” schrijft ons:

„Ik dacht er circa 24 jaar geleden ook zo over en heb, niettegenstaande dit huurderving meebracht, zodra ik de zaak had overgenomen, alle op Uw foto zichtbare ontsierende reclames onmiddellijk doen verwijderen en verdere aanbiedingen geweigerd.

Uw foto is n.l. meer dan twintig jaar oud en het verwijt aan mijn adres onverdiend.

Ik houd mij voor „eerherstel” van De Vlashandel aanbevolen”.

Ons antwoord: gaarne!

In 1953 was van der Vlucht de eigenaar van De Vlashandel. Hij reageerde terecht gepikeerd op dit artikel met de mededeling dat hij bij de koop van De Vlashandel omstreeks 1930 de ontsierende reclameborden heeft laten verwijderen. Wel onzorgvuldig van Trouw om in 1953 een ansichtkaart uit 1930 te gebruiken voor een klacht over een bedorven dorpsgezicht.

Het eerste grote reclamebord

In de naoorlogse jaren komen reclameborden toch weer terug, evenals enkele verkeersborden. Heineken bier siert voor- en zijgevel. Het grote bord aan de voorgevel vermeldt nu "Bondscafé" en "De Vlashandel". De enkele naam "De Vlashandel" op de gevel wordt in deze tijd voor het eerst gebruikt. Er werd niet opnieuw in vlas gehandeld, maar de kortere naam was ingeburgerd. Dat die handel daar vanouds had plaats gevonden was niet meer interessant.

*De zijgevel heeft ook een klassiek uithangbord "Bondscafé" gekregen. De Kruin in de verte fungeert als ontmoetingsplek voor de jeugd.
Foto van Gré Kraaijenbos*

De zijgevel van De Vlashandel aan de Dorpsstraat. Verder het nog bestaande pand van de familie Bakker.

De vlasteelt en -handel hebben in Bergschenhoek plaats gevonden van het einde van de 18e tot het begin van de 20e eeuw.

De herberg die uiteindelijk onder de naam De Vlashandel algemeen bekend werd in het dorp zal zijn oorsprong hebben eind 17^e, begin 18^e eeuw en heeft het volgehouden tot omstreeks 1970.

Ach zo gaat het in de loop der tijden, opkomen, blinken en verzinken.

Het terrein voor de winkelgalerij aan de Dorpsstraat wordt bouwrijp gemaakt. Boven de grote deur in de voorgevel van De Vlashandel hangt nog een klein, bescheiden en een beetje zielig naambord. Het naderende einde is duidelijk zichtbaar.

Het naambordje is verdwenen en de rest van De Vlashandel zal snel volgen.

*Achter De Vlashandel
was een mooie tuin.*

De ondergang van tuin en herberg in beeld, wat rest is een haveloze bende. De "ondergangsfoto's" van het oude dorp van eind jaren '60 zijn gemaakt door Arie Vrijenhoek.

VELDWERK

uitzendbureau

Veldwerk uitzendbureau is al meer dan
10 jaar actief in de regio Zuid-Holland

Gespecialiseerd in de sectoren:
Glastuinbouw | AGF | Food | Techniek

Veldwerk Uitzendbureau heeft vestigingen in :
Rotterdam | Maasdijk | Bergschenhoek

veldwerkuitzendbureau.nl

MEESTER
SCHILDER

DE BETERE
SCHILDER

Bakker

Schilderwerken Bergschenhoek
Van huis uit schilders!

www.bakkerschilderwerken.info

OFFICIËLE PASFOTO'S

Bij Primera Bergschenhoek
maak je gemakkelijk
pasfoto's, te gebruiken voor
al je officiële documenten.

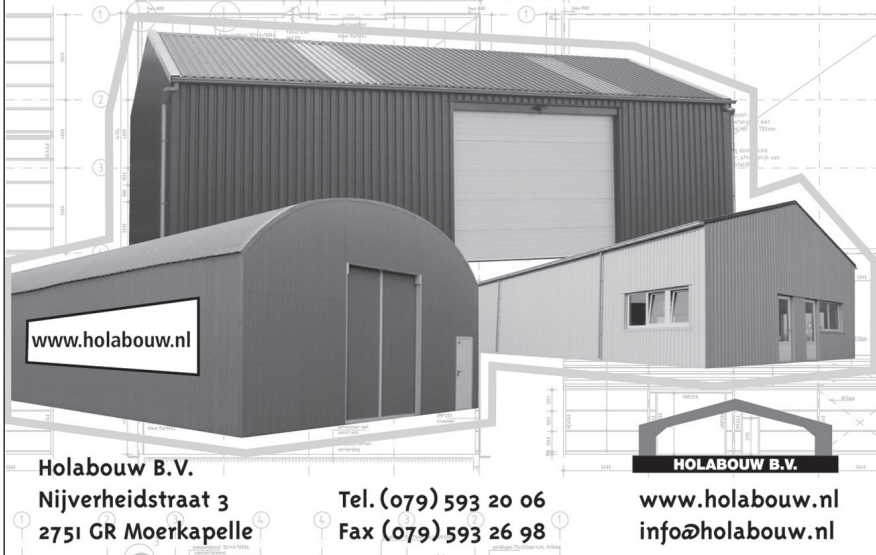

 Primera

HOLAHAL • VARIANTHAL • ROMNEYLOODS

VERHUUR EN VERKOOP • NIEUW OF GEBRUIKT

www.holabouw.nl

Holabouw B.V.
Nijverheidstraat 3
2751 GR Moerkapelle

Tel. (079) 593 20 06
Fax (079) 593 26 98

HOLABOUW B.V.
www.holabouw.nl
info@holabouw.nl

Al decennia lang het vertrouwde uitvaartadres in uw regio

Teeuw Uitvaartverzorging

Dag en nacht bereikbaar // 010 - 521 60 16

www.teeuwuitvaartverzorging.nl

VdB BOGERD TRANSPORTGROEP **VdB**
BERGSCHENHOEK 010 306 03 81

- Zeecontainer Transport
- Speciaalvervoer met meeneemheftruck
- Speciaalvervoer met kraanwagen
- Diepladervervoer
- Houttransport
- Doe-het-zelf markt transport
- Op- en overslag van zeecontainers

Weg en Land 10 - 2661 DB Bergschenhoek
T 010-3060380 - **E** info@vandenbogerd.nl

www.vandenbogerd.nl

Inhoudsopgave

- 1 Colofon
- 2 Voorwoord
- 3 In memoriam Jan in 't Veld
- 4 Bestuursmededelingen
- 5 Verenigingsnieuws
- 12 Opdat wij niet vergeten
- 18 Andries Uitenbroek, een vakman...
- 30 Bert de Vries, een pragmatische politicus
- 41 Het zwembad van Berkel / Bergschenhoek
- 50 Lijst met uitgaven
- 51 Vlasteelt, Vlashandel en De Vlashoeck